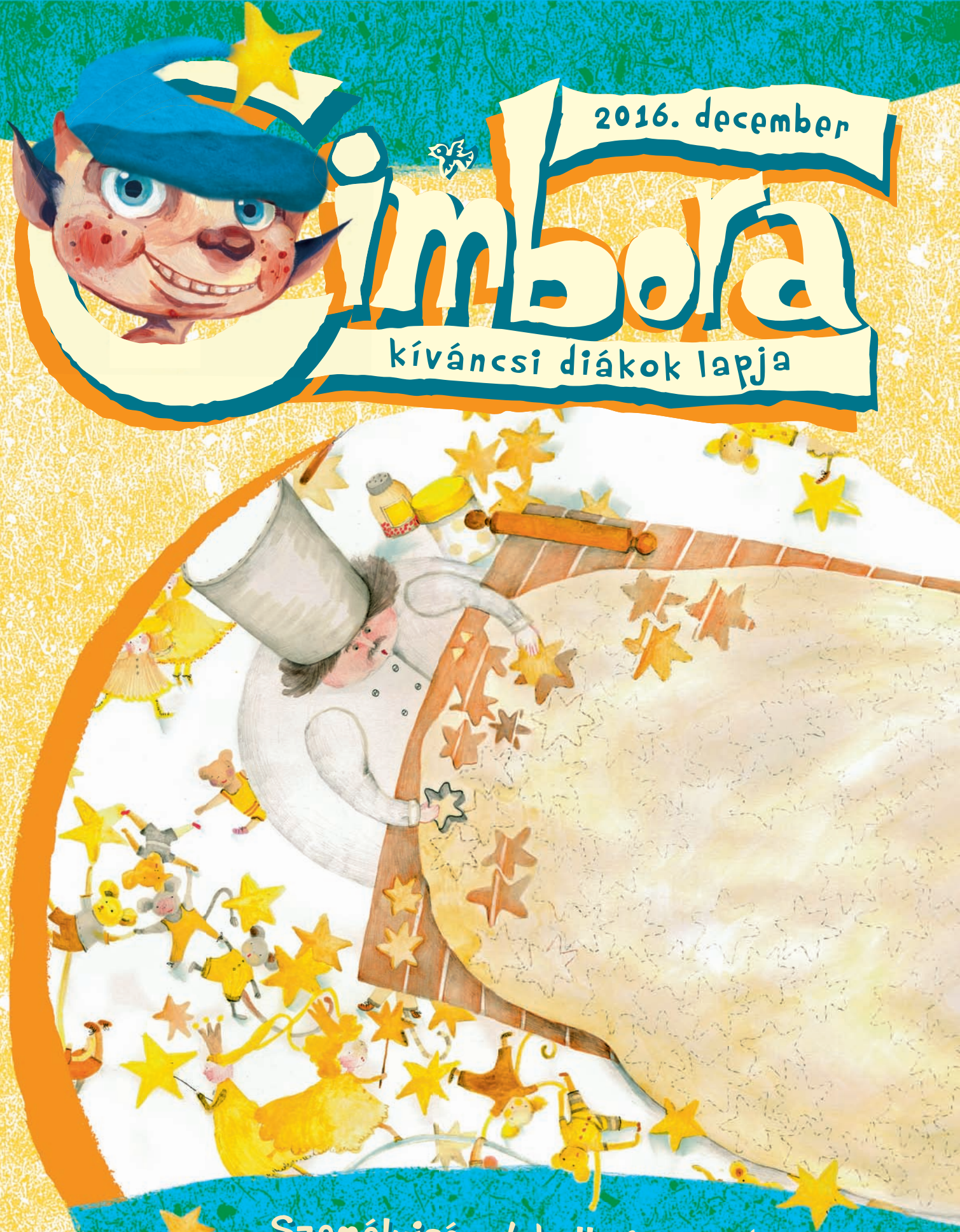

2016. december

imborá

kíváncsi diákok lapja

„Személyiséget kell visszaadni,
megformázni”

Beszélgetés Keszeg Ágnes grafikussal

4. oldal

Áldott karácsonyt,
boldog új évet
és izgalmas vakációt
kívánunk!

CIMBORA – 2016. december, XXVII. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga

Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edó,
Jakab Villő Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szócs Imre, Vetrő Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Keszeg Ágnes illusztrációja.

Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimbora szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Cimbirodalom

**„Személyiséget kell visszaadni,
megformázni”**

Beszélgetés Keszeg Ágnessel 4. oldal

Irodalmi kalandozások az
Óperenciás-tengeren túlra (2. rész)

Távoli szigeteken: Cook kapitány Tahitin 7. oldal

Olvasólámpa

(JAKAB VILLÓ HANGA rovata)

Adjunk lehetőséget

a karácsonyi meséknek 9. oldal

Szín-tér

(VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata)

Aki festészetet fest

A Szín-téren: Gerhard Richter
német festő 16. oldal

Barangoló

(KÓNYA ÉVA rovata)

Európai karácsonyok 18. oldal

A karácsonyi ajándékozás

hagyományának eredete 19. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

(KÖLLŐ ZSOLT rovata)

Vár a Varjúvár 23. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója 24. oldal

Ti írtátok

Kósa-Szigety Zsófia: Karácsony az angyalokkal

(színjáték) 25. oldal

Keresztrejtvény

FORRAI TIBOR rovata 30. oldal

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA rovata 31. oldal

Történetek a palackból

(KESZEG VILMOS rovata)

Vers Izabella királyné

hányatott sorsáról 11. oldal

EDŐságok

(GERGELY EDŐ rovata)

Áramszünet 13. oldal

G-kulcs

(MÜLLER HENRIETTA rovata)

A változás szükségszerűsége 14. oldal

„Személyiséget kell visszaadni, megformázni”

– Mi a kedvenc italod?
– A kávé, mert passzol
a munkámhoz.”
(Forrás: Transindex.ro)

– Képzőművészként, aki megél a szakmájából, és úgy dolgozhat, hogy szereti is, amit csinál, mivel bátorítanád a fiatalokat, hogy merjenek kísérletezni? Mit üzenél a szülőknek, akik óvják gyermekeiket a művészi pályától?

– A legfontosabb a bátorság és az, hogy mindenki higgyen a saját erőiben. Kilenc hónapot dolgoztam alkalmazottként mesterképzős koromban, de még mindig az a legszürkébb időszak az életemnek. Közben már volt egy-két illusztrátori munkám, felmondtam, és kitar-

Keszeg Ágnes önmagának is rajzol, úgy dolgozik, hogy munkáit ő maga is szeresse.

Képzőművész, grafikus, könyv- és magazinillusztrátor, divattervező.

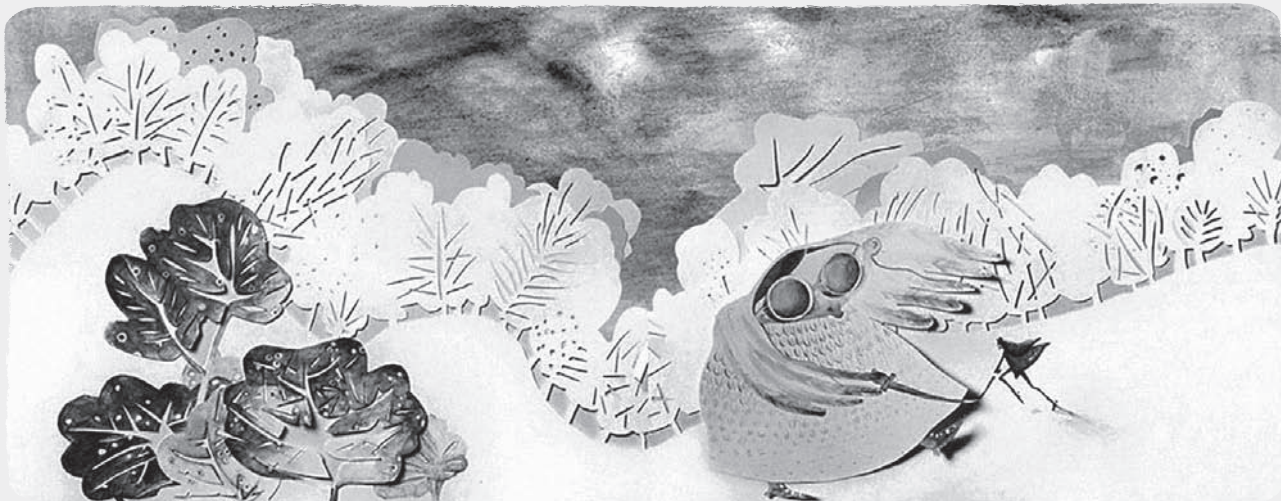
Vajon milyen képekkel van tele az a világ, amit nap mint nap maga előtt lát valaki, aki a színek és anyagok, az apró és finom részletek birodalmában él? Hogyan lesz valakiből illusztrátor, és mivel foglalkozik egész nap?

tóan kerestem még több illusztrálási lehetőséget, blogot indítottam a rajzaimmel, külön portfóliót készítettem divatrajzokból és gyermekkönyv-illusztrációkból, azokat küldtem divatmagazinokhoz, kiadókhoz. Azóta aztán megállás nélkül jönnek a felkérések, soha nem is volt olyan időszak, hogy ne lenne munkám. Az, hogy most a világ bármilyen részén láthatóvá lehet válni itthonról, még mindig meglep, de jó, ha Kinából írnak vagy Koreából, Mexikóból, Amerikából.

– Szüleid hogyan viszonyultak a pályaválasztásodhoz? Ha nem a divatszakot választod, milyen más lehetőségeid lettek volna? Vagy mi az, amiről ma azt gondolod, hogy még kipróbálnád?

– Már akkor eldőlt, hogy ezt akarom csinálni, amikor bejutottam a kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum kilencedik osztályába, és két hétig ez után otthon azért sírtam, hogy mégis a művészetbe mentem volna. Nem volt mit tenni. Úgy telt el egy év az Apácaiban, hogy közben otthon készültem művészettörténetből, rajzból, műszaki rajzból, egy év után különbözeti vizsgát tettem, bejutottam a marosvásárhelyi Művészeti Líceumba, és kezdtem boldogan a tizedik osztályt. Textiles szerettem volna lenni, azt hittem, szóni fogok egész életemben, ezzel a gondolattal felvételiztem az egyetemre. Az első egyetemi év kísérleti év volt, jártunk divatra, emprimére és szövésre is, aztán a szakosodásnál a divatot választottam, és minden elképzelésem a jövőbeli

szakmámról megváltozott akkor. Nagyon sokat dolgoztam a négy év alatt, rengeteget rajzoltam, és még most is szívesen nézem azokat a munkáimat, nosztalgiával gondolkodom vissza arra a periódusra, annyit nem kísérleteztem azóta sem, sok szabadságom volt, minden technikát bátran próbáltam ki.

- Hogyan egészítik ki mindennapjaidban egymást a különböző tevékenységek: a divat, a könyvillusztráció, a magazinokkal való együttműködés? Például egy vitrin art kísérlet, amikor egy üzletelyiség kirakatát alakítod ki mesterien, hogyan hat a könyvillusztrálásra?

- Szeretem, hogy több irányból jön sok információ, sok projekten gondolkozhatok egyszerre, mert így soha nem lesz unalmas, amit csinálok. Mindig szeretek a rajzaimba dizájnelemeket elrejteni, a ruháktól kezdve a bútorokig, kiegészítőig.

- Mi az, ami egy könyvben, szövegben megszólítja a fantáziád, ami miatt úgy döntesz, hogy vállalsz a felkérést? Vagy kissé megfordítva: hányféleképpen léphet be a divat, a dizájn a könyvek univerzumába?

- Ha egy szöveget elolvasok, és már egyből képeket tudok magam elé képzelni, vagy érzem azt, hogy azt a hangulatot szívesen megrajzolnám, akkor igent mondom. A dizájn, a divat minden rajzban és megrendelésben ott van, mert ha például egy kis rókát öltöztetek fel, nem véletlenül választom az anyagok színét, mintáját vagy a ruhák szabását, az sem mindegy, hogy ez a róka a következő rajzon, mondjuk, milyen csészéből teázik.

- Melyek voltak gyermekkorodban a kedvenc szövegeid, miért szeretted őket?

- Kedvenc mesém a *Ludas Matyi* volt gyerekoromban, mert amikor mesélték nekem a szüleim, a vásári jelenetnél mindig más-más portékákról, árusokról szólt a mese, nagyon élveztem hallgatni. A hanglemezek közül az *Irgum-Burgum Benedek* volt a kedvencem, illusztrált könyvek közül a *Csipike*, Ruzs Livia rajzaiért is.

„- Fel a fejjel, ki a mellel, gyáva ember, aki nem mer! - rikkantotta el magát Csipike.” (Ruzs Livia rajza)

- Hogyan folyik a „kutatói munka”, a rákészülés egy alkotásra - legyen szó akár egy divat-illusztrációról is egy magazinban?

- Ez mindig attól függ, hogy milyen témához rajzolk, mert rajzoltam már Mátyás királyt is, a könyvtárát is, ami nagyon különbözött a kis cinegétől A cinege cipőjéből vagy a mexikói Elle horoszkóp-illusztrációitól. Mindig sok információt mentek el magamnak, könyveket nézek, képeket keresek, amik segíthetnek és inspirálhatnak a munkámban.

- Előfordult olyan, hogy nem értettetek egyet a könyv szerzőjével?

- Ilyen eset nem volt eddig a könyveknél.

- Nagyon szeretem a rajzaidon a lányok arcát, az egyéniségüket, a jelenlétüket. Amin én a gyermekvilág felől elkezdtem gondolkodni, az az ábrázolt lányok testalkata, a sziluettje. A gyermekkönyvek esetében szem előtt tartod, hogy milyen üzenetet közvetítenek a testképről a figurák?

- Persze, a könyveknél mindig más-más típusú szereplőket kell megrajzolni, és nagyon szeretem azt a vázlatozást, amíg elkészül egy karakter. Személyiségeket kell visszaadni, megformázni, és ehhez feltétlenül mindig a megfelelő testalkatot kell választanom.

- A könyvillusztrációk kapcsán az fogalmazódott meg bennem, hogy el tudok veszni a világukban, hogy az apró részletek beszippantanak. Látom magam előtt a gyermekeket is, ahogy elmélyednek a képek fantáziavilágában. Hogyan születnek ezek a képek, azonosulsz a gyermekekkel, felidézed, milyen volt, te mit szerettél akkoriban?

- Ezeket a rajzokat önmagamnak is rajzolk, hogy szeressem én is azt, amit lerajzolk, élvezzem a munkát közben, és ha nekem tetszik, akkor merem a többiek elé tenni. És ha úgy gondolom, hogy ez az a hangulat, az a szereplő, amit éppen a kért témához elképzeltem, akkor boldogan küldöm tovább a megrendelőnek, és izgatottan várom a visszajelzéseket.

Kérdezett: **Jakab Villő Hanga**

Keszeg Ágnes képzőművész 1983-ban született Tordán. Tíz éve, 2006-ban jelent meg első illusztrált könyve, ugyanazon év őszén egyetemi tanulmánya- it is befejezte a kolozsvári Képzőművészeti és Formatervezői Egyetem ruhatervezés szakán. 2008-ban mesterképzős tanulmányait is lezárta. 2010 szeptemberétől publikál külföldön is, spanyol, belga és mexikói divatmagazinokban. Selyemsál-kollekcióját és porcelán divatbabáit 2009-től készíti. Ő illusztrálta többek között a következő köteteket: Balázs Imre József – *Blanka birodalma* (Koinónia Kiadó, Kolozsvár, 2012), Demény Péter – *Hóbuca Hugó a mókusoknál* (Koinónia Kiadó, Kolozsvár, 2011), László Noémi – *Feketeleves* (Erdélyi Híradó Kiadó, Kolozsvár, 2010), Demény Péter – *Ágóbágó naplója* (Koinónia, Kolozsvár, 2011), Balázs Imre József – *Hanna-hinta* (Koinónia, Kolozsvár, 2009).

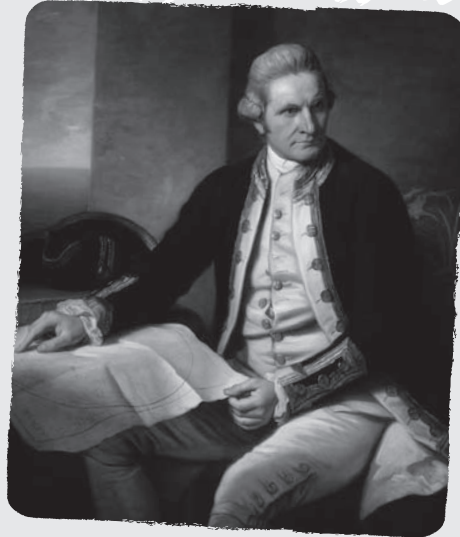

Irodalmi kalandozások az Óperenciás-tengeren túlra (2.)

Távoli szigeteken: Cook kapitány Tahitin

A 16. században még sokkal „nagyobb” volt a világ, mint manapság. Bolygónk legnagyobb részét még nem ismerte az európai ember. A földkerekségről készült korabeli térképek hiányosak és pontatlanok voltak, hatalmas fehér foltokkal és feltételezett földrészekkel. Ilyen feltételezett földrész volt az úgynevezett Terra Australis (Déli Föld), amelyet makacsul felrajzoltak a térképkészítők földabroszaikra (ez a régi magyar megnevezése a térképnek) egészen a 18. század második feléig, míg James Cook angol felfedező a Déli-sarkot megközelítő hajóútjai során be nem bizonyította, hogy ilyen földrész nem létezik. Az első hajósok, akik elérték Ausztrália és Új-Zéland északi partjait, meg voltak győződve róla, hogy a nagy déli kontinens partjaira jutottak. Cook kapitány volt az, aki először körbehajózta Új-Zélandot, bebizonyítva ezáltal, hogy sziget, nem pedig egy kontinens része. Elmondhatjuk tehát, hogy Cook legjelentősebb felfedezése abban állt, hogy kiderítette, a földrész, amelynek felderítésére útra kelt, nem létezik. Felfedezett ellenben számos, nagyon is létező Csendes-óceáni szigetet, elkészítette Új-Zéland első térképét, és nem utolsó sorban ránk hagyta csodálatos utazásait megörökítő naplójegyzeteit, amelyeket már 1810-ben, majd 1816-ban is kinyomtattak magyar nyelven: „Cooknak ama’ híres anglus hajóskapitánynak a’ Föld’ körül utazása, melyet Banks és Solander Tudósok társaságában tett 1768–1771 esztendőkből”.

James Cook kapitány expedíciói igazi tudományos felfedezőutak. Útitársai természettudósok, csillagászok voltak, ahogy az első magyar kiadás címe is említi. Nap-

Nathaniel Dance-Holland: Cook kapitány (1776)

lójegyzetei sok értékes feljegyzést tartalmaznak Óceánia szigetvilágáról, állat- és növényvilágáról és nem utolsó sorban lakosairól, azok szokásairól, hiedelmeiről.

Cook feljegyzései arról tanúskodnak, hogy tisztelettel és érdeklődéssel fordult a felfedezett szigetek őslakosai felé. Nagyszerű érzékel tudott kapcsolatot teremteni a bennszülöttekkel, akiknek nyelvét egyáltalán nem ismerte. Mindezek ellenére egy félreértés lett a veszte: 1779-ben összetűzésbe került Hawaiii őslakóival, és a bennszülöttek meggyilkolták.

A következő részletekben Cook expedíciójának tagjai és Tahiti (sziget a Csendes-óceán közepén, ma turistaparadicsom, Franciaország fennhatósága alá tartozik) őslakói ismerkednek egymás világával.

Szócs Imre

JAMES COOK

Utazások a világ körül. Első utazás (részletek)

Este Solander úr kölcsönadta kését az egyik asszonynak, aki azt nem adta vissza, Banks úr pedig másnap reggel észrevette, hogy az övé is hiányzik. Ebből az alkalomból meg kell jegyeznem, hogy Tahiti minden rendű és rangú lakója, férfiak és nők egyaránt, a világ legmegregyözöttebb tolvajai. Megérkezésünk napján a hajón tett látogatásuk alkalmából a főnökök mindent elemeltek

szobánkból, amihez hozzáférhettek, s kíséretük tagjai hasonló ügyességgel lopkodtak a hajó más részein: mindent eltulajdonítottak, amit könnyű volt elvinni. Tubarau Tumaide és Tutta volt csupán kivétel; úgy látszott tehát, hogy ők ketten mentesek egy bűnös szokástól, amelyben különben az egész törzsük osztozik; de ez sem tudta ellensúlyozni a látszatot, mely jelen esetben

erősen ellenük szólt. Banks úr tehát bosszankodva megvádolta az előbbi, hogy ellopta a kését; az indián hevesen és meggyőző arccal tagadta a dolgot. Banks úr megmagyarázta neki, hogy nem törődik azzal, ki a tettes, csak a kését szeretné viszontlátni. Erre a szilárd hangon tett kijelentésre az egyik jelenlevő bennszülött egy rongygöngyöleget mutatott, melybe három kés volt gondosan becsavarva: az, amelyiket Solander úr a nőnek adott kölcsön, egy asztali kés, mely az enyém volt, és egy harmadik, amely szintén lopott jószág lehetett.

A főnök átvette ezeket, és azonnal a sátorba ment velük. Banks úr a nőkkel maradt, akik nagyon megijedtek, hogy uruknak baja történhet. A főnök végre a sátorba ért, visszaadta a késeket, és keresni kezdte mindenfelé a Banks úrét. Banks úr egyik inasa, hallva a történeteket – eddig ugyanis még nem tudott a kés eltűnéséről – elment keresni arra a helyre, ahová előző este tette. Csakugyan megtalálta. Tuburai Tumaide, ártatlanságának e bizonyítékát látva, heves taglejtésekkel árulta el izgalmát; szeméből könny csorgott, és késsel mutatta, hogy inkább a torkát metszené el, mintsem ilyen bűnre vetemednék. Sietős léptekkel a sátorba ment, megállt Banks úr előtt, és keserű hangon a szemére vetette, hogy meggyanúsította. Banks úr csaknem annyira le volt sújtva a történetektől, mint a főnök. Bűnösnek tartotta magát, és helyre akarta hozni a hibáját. Szegény indián, felindultsága ellenére is, olyan ember volt, aki nem őrzi a haragot; hamarosan elfelejtette a sérelmet, és tökéletesen megvigasztalódott, mikor látta, hogy barátságosan bánnak vele, és ajándékokat kap.

Meg kell jegyezni, hogy ezek az emberek a természetes lelkiismeret egyszerű szavát követve ismerik a helyes és helytelen közti különbséget, és önkéntelenül is ítélnék önmaguk felett, amikor másoknak olyant tesznek, amit maguknak nem kívánnának. (...) Ezért az előbb felhozott példák alapján nem szabad arra következtetnünk, hogy a lopás náluk ugyanolyan jellembeli romlottságot jelent, mint egy európainál. (...) Az az indián, aki kést, üveggyöngyöt, csecsebecsét, szöveget lát maga előtt, ugyanolyan próba előtt áll, mint a mi inasaink, ha ékszerekkel és arannyal telt ládákhoz férnek hozzá.

Valóban olyanok, mint a gyerekek. Könnyeikkel

Abraham Ortelius (1527-1598) térképe az elképzelt Terra Australisról (1570)

fejezik ki lelkük bármilyen felindulását, és ugyancsak gyermeki módra, a következő percben már el is felejtik, hogy az előbb még sírtak; több egyéb példa közt igen érdekes a következő. Huszonnyolcadikán, kora reggel, még napkelte előtt, egy sereg indián jött az erődhez; Banks úr megpillantotta Terapót a nők között, feléje ment és behívta; észrevette, hogy szeme könnyes, majd mikor az erődbe léptek, az asszony úgy sírt, mint a záporosó. Banks úr udvariasan megkérdezte a sírás okát, asszony pedig felelet helyett ruhája alól egy cáfafogat vett ki, mellyel ötször-hatszor a saját fejébe hasított, úgyhogy a sebekből patakzott a vér. Aztán Terapo néhány percig igen hangosan és siránczó hangon beszélni kezdett, feleletre sem méltatva Banks úr kérdéseit, aki egyre türelmetlenebbül és kíváncsibban ismételte azokat. A jelenet közben Banks úr meglepetten látta, hogy a többi indián vígan beszélget és nevetgél körülötte, figyelemre se méltatva az asszony fájdalmát. Az asszony viselkedése még rendkívülbb fordulatot vett: könnyei egyszer csak elapadtak, szemét felemelte, mosolygott, aztán valamilyen kelmét vett elő, mellyel a fején ütött sebről törölni kezdte a vért; majd összegyűrte, kivitte a sátorból, és a tengerbe dobta, közben úgy tett, mint aki szeretné az egész dolgot titokban tartani, és a jelenlévőkkel a történeteknek még az emlékét is elfelejteni; rögtön utána a folyóba ugrott, lemosta testét, és olyan derűs arccal, vidáman jött sátrunkba, mintha mi sem történt volna.

(James Cook: **Utazások a világ körül. Első utazás.** Gondolat, Budapest, 1962. Fordította: Vajda Endre)

Adjunk lehetőséget a karácsonyi meséknek

Cimbi a decemberi lapszámban karácsonyi megvilágításra cseréli olvasólámpáját, hogy olyan történetekre derítsen fényt, amelyekről már valószínűleg mindnyájan hallottunk, vagy láttuk őket, de talán nem jutott eszünk-

be elolvasni. Jó alkalom lehet a téli vakáció kapcsán elgondolkodni: a sokféle ember számára mennyire sok és különböző jelentése van a karácsonynak, milyen változó érzéseket hoz magával ez az ünnep.

O. HENRY

Háromkirályok ajándéka

Az első történet, a fenti című novella arra keres választ, hogy miben rejlik az ajándékozás titka, milyen a természete és mi köze van a szeretethez, hogyan ír át mindent, ami pénzben mérhető. Talán a karácsony az az időszak, amikor többet gondolunk a szegényekre, mert érezzük, hogy nekik nehezebb ünneppé tenni ezt az időszakot. O. Henry is rájuk gondolhatott, amikor megírta a fiatal szerelmes házastárs meséjét, amely éppen azt mutatja meg, hogy a szeretet, a másik megajándékozása nem racionális.

„Della kibőgte magát, aztán a púderpamaccsal eltüntette arcáról a sírás nyomait. Az ablakhoz állt, és szomorúan kitekintett; a kilátás egy szürke macskára nyílt: a macska a szürke udvar szürke fala alatt sétált. Holnap lesz karácsony napja, s neki összesen 1,87 dollárja van Jim ajándékára.” – olvashatjuk a történetben, s megértjük, hogy nem saját ajándéka miatt sír, de még a fájdalmát sem akarja megmutatni kedvesének, nehogy azzal megbántsa. A sok szürke, amit lát az ablakon kinézve, nem is annyira a külvilág szürkesége, hanem az elkeseredettsége.

„A háromkirályok, akik ajándékokat hoztak a jászolban fekvő kisdednek, mint tudjuk, bölcsek voltak, nagyon bölcsek. Ők találták ki a karácsonyi ajándékozás szép szokását. S minthogy bölcsek voltak, bölcsesség volt bizonyára az ajándékaikban is; nyilván minden ajándékuk különleges ajándék volt, ki lehetett cserélni, ha történetesen más is ugyanazt hozta volna. Én itt bárdolatlan szavakkal egy jelentéktelen történetet mondtam el két bolondos gyerekről, akik hónaposszobában laktak, s balga módon feláldozták egymásért legdrágább kincsüket.”

Della és Jim nagy áldozatot hoztak egymásért, úgy tetszhet, butaságot csináltak, amikor legfontosabb kincseiket adják el olyan ajándékokért, amiket aztán nem is használnak. A történet kérdése, amire választ is kapunk a végén: Mégis miben hasonlított Della és Jim a napkeleti bölcsekhez, akik Jézusnak vittek ajándékokat?

O. Henry nem szépít, nem ír fennkölt karácsonyi mesét, hanem olyan szürkét, amilyent csak a szegények láthatnak, s bele olyan fényt, amit csak az figyelhet meg, aki képes belenézni a szürkeségbe.

HANS CHRISTIAN ANDERSEN A kis gyufaárus lány

Andersen zseniális társadalmi érzéssel megírt történetének egyik érdekessége, hogy édesanyja gyermekkorra ihlette azt: az író a szegény sorsú gyermekek életére azért is érzékeny, mert személyes viszony fűzte ahhoz. A történet megrázó, hiszen – akár mi élünk benne, akár a körülöttünk levő barátok vagy ismeretlenek – sohasem könnyű szembenézni a szegénység igazságtalanságával.

„Egész álló nap hiába kínálgatta portékáját, egy szál gyufát se vettek tőle, és alamizsnát se adott neki senki: Éhesen és hidegtől reszkelve vánszorgott tovább; szívszakasztó látvány volt szegény. Csillogó hópelyhek tapadtak szépen göndörödő, hosszú szőke hajára, de nem is gondolt vele. Az ablakokból ragyogó világosság és sült liba pompás jó szaga áradt ki az utcára, hiszen ünnep volt, szilvesztereste. A szegény kis teremtnék folyton csak ez járt az eszében.” Andersen a karácsony felzaklató részét írja meg: érdemes első kézből olvasni, még akkor is, ha már láttuk a történet filmes vagy színházi adaptációját, feldolgozását. Jó alkalom lehet a karácsony arra, hogy jobban megértsük saját érzéseinket vagy a másokét.

CHARLES DICKENS

Karácsonyi ének

Ha azt mondom, hogy ebből a történetből rádiójáték, musical és számtalan film készült, egy-egy epizód erejéig *Tapsi Hapsi* és a *Flintstones* is feldolgozták, és animációs filmként is láthatjuk, talán máris sokunk előtt felrémlik a gazdag, fukar alak, akit karácsonykor három szellem látogat meg: a múlté, a jelené és a jövőé. A szellemek addig rémisztgetik a lelketlen uzsorást, míg jó útra nem tér.

Ebenezer Scrooge története abban hasonlít az előző kettőre, hogy szintén a szegény-gazdag kettősségben mutatja meg a karácsonyt, viszont különbözik is azoktól, hiszen itt a magánakvaló és sivár lelkű öreg számára a karácsony elhozza a szeretetet, és ő maga is megtanul szeretni, jónak lenni.

Ők írták, ők is voltak gyerekek

WILLIAM
SYDNEY
PORTER

(1862–1910)

Amerikai szerző, leghíresebb álneve az O. Henry. Nagyon izgalmas és sokszínű egyéniségű alkotó: nemcsak azért, mert gyógyyszerészként vált

híres íróvá – abban a korban az írók nem tudtak még megélni az írásból –, hanem mert ének- és drámacsoportban is tevékenykedett, sőt, amikor sikkasztás miatt öt év börtönre ítélték, börtönorvosként dolgozott. Az O. Henry álnevet is büntetése letöltése alatt kezdte el használni.

CHARLES
DICKENS

(1812–1870)

Kisgyermekkor – apja eladósodásáig, amikor ő 12 éves volt – megalapozta későbbi karrierjét. Írásai azt a tapasztalatot is tükrözik, hogy amíg apja az

adósok börtönében volt, neki dolgoznia kellett, hogy fenntartsa önmagát és támogassa családját. Bár pár év múlva szerencsésen helyreállt a család helyzete, a szerző számára meghatározó élmény maradt gyermekori tapasztalata a nyomorról és a szegénységről.

HANS
CHRISTIAN
ANDERSEN

(1805–1875)

Érzékenysége a szegénység, a szegény gyermekek sorsa iránt érthetővé válik, ha tudjuk róla, hogy apja cipész volt, s miután meg-

halt, a szerző kisfiúként, 11 évesen maradt magára. Az iskolát abbahagyta ugyan, de az olvasást nem. Szinte elképzelhetetlen, hogy úgy lett belőle az egyik leghíresebb dán író, hogy otthon kezdett el olvasni színdarabokat, amiket kívülről meg is tanult, majd elő is adta őket. 14 évesen zenész lett a királyi színháznál.

Csillag István rajza

Vers Izabella királyné hányatott sorsáról

A Jagello lengyel királyi család lánya, Izabella, 1539-ben lett Szapolyai János magyar király felesége. Férje, az 52 éves király elhunyt azonban a fia születésekor. A fiatal özvegy Erdély kormányzója lesz mindaddig, amíg fia felnő. Előbb a lippai várban, majd Gyulafehérváron rendezkedett be Erdély vezetésére. A csecsemőkirály gyámja, a királyné helytartója Fráter György szerzetes, fondorlatos politikus, aki végig bizalmatlanul és ellenségesen figyelte uralkodását, kifogásolta életvitelét, költekezését, politikai döntéseit. 1541-ben ő védte Buda várát a hódítani akaró osztrákok ellen, és amikor a vár segítségére siető törökök úgy döntöttek, hogy nem távoznak Magyarországról, Fráter a kétfelé szakított Magyarországot kívánta újraegyesíteni, ezért hol az osztrákokhoz, hol a törökökhöz simult.

A temesi Csanád vára körül nyolcezer rác (szerb) garázdálkodik, a várat Perusits Gáspár védelmezi. Fráter György segítséget kér, a garázdálkodókat sikerül megfutamítani. Fráter György és Perusits Gáspár bizalmat fogad a királynőnek, előbbi Gyulafehérváron térdén állva követi meg Izabellát. Ekkor szerez tudomást arról, hogy a budai basa Erdély ellen indult, maga mellé rendelve Moldva és Havasalföld seregét. Véres tört hordoztat körbe az erdélyi várakban, védelmi harcra szólítva a katonákat. Szászsebes közelében Kemény János 65 ezer székely katonával veri le a támadó moldvaikat, a Vöröstoronyi-szorosban Kendeffi János katonái tartóztatják fel a havasalföldi és a

török támadókat. Török János hunyadi főispán a Maros megyei várakat védelmezi a török seregekkel szemben. Amikor azonban Izabella a törököktől várja Erdély védelmezését, Fráter György elbúcsúzik a királynétól.

Izabella Enyedre hívja össze a magyar urakat, megérteti velük, hogy Fráter György Erdélyt el akarja venni a csecsemő királytól, s a magyar-cseh-német király, Ferdinánd kezére akarja juttatni. Megüzeni neki, hogy nem tart igényt szolgálataira.

*Ezt barát szolgálai nagy sokan megérték,
Az királfi ellen hamisságát érték [...].
Vitézök baráttúl sokan búcsút vőnek,
Királné asszonnak hűv szolgálai lőnek.*

Fráter a Torda melletti Keresztesmezőre hívja a királpárti urakat, ugyanoda Ferdinánd seregeit is. A király örömmel bocsátja útnak őket, azt remélve, hogy a korona az ő tulajdonába kerül. A magyar és a német katonák győzelmeiket aratnak a törökök felett. Fráter György 20 napi ostrom alá veszi Gyulafehérvárat. A szorult helyzetben a királyné kénytelen visszaadni fia koronáját, s királyi kísérettel Kolozsvárra, majd külföldre, Kassára távozik, bujdosásba. Hűséges alattvalói közül néhányan vele mennek. Így búcsúzik híveitől:

*Ezt hagyom tinéktök, szerető híveim,
Felséges királynak adjátok házaim,
Mert néki engedtem minden birodalmim,
Hívségtöket igen keszenem, jó fiaim.*

Itt ér véget az a 424 sorból álló verses história, amelynek – amint láttátok – nem egy hős vitéz, hanem egy megözvegyült, két ellenség és különböző érdekeket követő urak között órlódó asszony a főszereplője. Ezúttal nem hőse, hanem áldozata van a szövegbeli történeteknek. A versíró közlelő ismeri ezeket, korabeli értesülései alapján. Olyannyira, hogy szereplőit nem a történelemben azóta kialakult és elterjedt merev szerepekben ábrázolja, hanem feltételezi, hogy mi is úgy ismerjük őket, mint kortársaik. Fráter Györgyöt

Izabella Erdélytől búcsúzik. Wagner Sándor rajza (1863)

nem tudja egyértelműen megítélni, csupán azt látja, hogy következetlen, hol Izabella királyné, hol a török, hol a német hódítók pártjára áll. Hol segíteni szeretne az ország gondjaival viaskodó, tapasztalatlan királyasszonyon, hol őt megkerülve hoz Erdély sorsával kapcsolatos döntéseket. Rokonszenves akkor, amikor megfogadja, hogy a megözvegyült királyné és gyermeke szolgálatába áll, a történet végén azonban maga kezdi a történelem szálait saját meggyőződése szerint, a királyné ellenében összekötni.

Izabella elsősorban asszonyként és anyaként jelenik meg, nem a Magyarország és Erdély sorsát irányító, diplomáciai döntéseket hozó, királyi udvart tartó fejedelemasszonyként. A magyar urakat, várkapitányokat szintén nem a történelem távlatából látjuk a historiában. S bár a fenti összefoglaló igyekezett a historiás ének történéseit áttekinthetővé tenni, valójában nagyon szerteágazó: mintegy 25-30 személy vesz részt benne, s olykor történelemkönyveket lapozva lehet kideríteni kilétüket. A cselekmény epizódjai pedig sokszor a történet ellen dolgoznak: nem rendelődnek alá sem Izabella királyné országlása történetének, sem a magyar-török-osztrák konfliktusnak.

A verses história az események forgatagában, a friss élmények hatása alatt íródott meg. A szerző nem tartja fontosnak összekötni az 1551-es eseményeket a történelmi előzményekkel, s műve megírásakor kihagyja mindazt, ami későbbben történt, s amit műve folytatásában írt meg, vagy amit maga már nem ért meg. Azt, hogy Fráter Györgyöt még ugyanabban az évben, 1551-ben az a Ferdinánd gyilkoltatta meg, akit ő hívott be az országba uralkodni, valamint azt, hogy Izabella királynét az erdélyi nemesek

Tinódi Lantos Sebestyén

1556-ban visszahívták uralkodni, s halála után, 1559-től 1571-ig a nagykorúvá lett király, János Zsigmond volt Erdély fejedelme.

A historiás ének címe *Erdélyi história*. Összesen 1676 sorból, öt részből álló mű. Mi ebből a második résszel ismerkedtünk meg. Szerzője az a Tinódi Lantos Sebestyén (1510 körül született, 1556-ban hunyt el), aki a Tinódi nevet szülőfaluja nevéből, Lantos nevét pedig kedves hangszereiről kapta. Maga is belekóstolt a katonáéletbe, egy sebesülés következtében azonban alkalmatlan lett a hadviselésre. Hosszasan tartózkodott Török Bálint hadvezér szigeti várában. Ura fogságba esése, halála után a vándorénekesi életet választotta. Bejárta a csaták helyszínét, beszélt a harcok résztvevőivel, megverselte a történeteket, s az országot járva terjesztette a friss események hírét. Jelentősége tehát óriási volt. Egy olyan zaklatott és ellentmondásos korban, amelyben a hírek nagyon nehezen és nagyon lassan, sokszor ellenőrizetlenül terjedtek, Tinódi Lantos Sebestyén várról várra járva tájékoztatta hallgatóit a történetekről. S nem is akárhogyan: magyar irodalmi nyelven. Verses historiáit mind az irodalom-, mind a történelemtudomány számontartja. Költői munkásságáért Ferdinánd király nemesi rangot adományozott neki, Nádasdy Tamás nádor előszeretettel támogatta az énekes poétát. Másik tisztelője az egri várkapitány volt, akit követett Erdélybe, amikor Dobó István Erdély vajdája lett.

Fráter György meggyilkolása

Áramszünet

Az „átkos kor” egyik áldása a gyakori áramszünet volt, állambácsi takarékoskodásának következtében. Ha éppen valami filmet néztünk, hálát éppen nem adtunk érte az 1990 előtti kommunista rendszernek, de egyébként, a „már megint elvették a villanyt...!” ideges felkiáltások és a sose talált gyertya keresése után, aránylag lecsillapodtunk, és az asztal vagy a kinyitott ajtajú csempekályha köré gyűltünk.

Ilyenkor nem szertelenkedtünk. Nem azért, mert ráncszóltak volna, hanem mert nem jött, hogy tegyük. Ami jött, az az összebújás volt, összeért egy-egy könyök, egy-egy váll, felkucorodtunk egymás ölébe, néztük a pislákoló egyszál gyertyát. Volt, hogy beszélgettünk, vagy csak néztük valamelyikünk játékát a gyertyalánggal. Mert valamelyikünk biztosan mindig játszott vele. Csepegtettük a viaszt egymás ujjbegyére, gyúrtuk, majd visszatettük az olvadt kis tócsába, ami a felfordított tányér aljára rögzített gyertya köré gyűlt. Éreztük a gyertyaillatot, egymás illatát, meleg illata volt még az árnyéknak is. A kicsi lángocska mellől nézve még az árnyékok sem tűntek féltelmetesnek. Mindegyikünk azt képzelte beléjük, amit az esze felért. Néha megbeszéltük, ki mit lát. Volt, hogy énekeltünk, vagy a nővérem hegedült. Ilyenkor a hangok is mintha kellemesebbek, lágyabbak, könnyebben hajlíthatóbbak lettek volna, mint a reggelek ércében, délutánok bágyadtságában.

A gyertya mellett malmoztunk is, vagy más, ilyen fény mellett játszható társasjátékot játszottunk. Egy kicsit mégiscsak izgalmasabb volt, mint lámpafénynél, hiszen jobban össze kellett bújni, mégis a játék szabályait be kellett tartani.

Ha a csempekályha köré gyűltünk, nem játszottunk, nem is énekeltünk. A kályha tátott szája a meleget, a fa illatát, ropogását kínálta, szikrákat, lángokat és meséket árasztott felénk. A mesék nem királyfiktól és királylányoktól szóltak, hanem rólunk. Magunkat meséltük szakadatlanul, megunthatatlanul, újra és újra. Mi voltunk a kaleidoszkóp, az azt forgatók és a nézői is egyszerre. Gyermekkori csínyeink, főleg a nővéreiméi, az unoka-

testvéreiméi és a barátaikéi voltak az örökzöld kacagatók. Ha kértem, hogy és én?, rólam is meséljenek!, szinte sajnálkozva mondták, hogy hát a te pici korodra, baba-korodra szinte nem is emlékszünk, te úgy felnőttél a többi között, mint a gomba. Veled semmi baj sem volt, nagyon önálló voltál. Ilyenkor egy kicsit elkeseredtem, hogy én nem vagyok főhős, de aztán a többiek története lebilincselte, odaragasztott a fotelbe – vagy az ölébe, ahová befészkeltem magam.

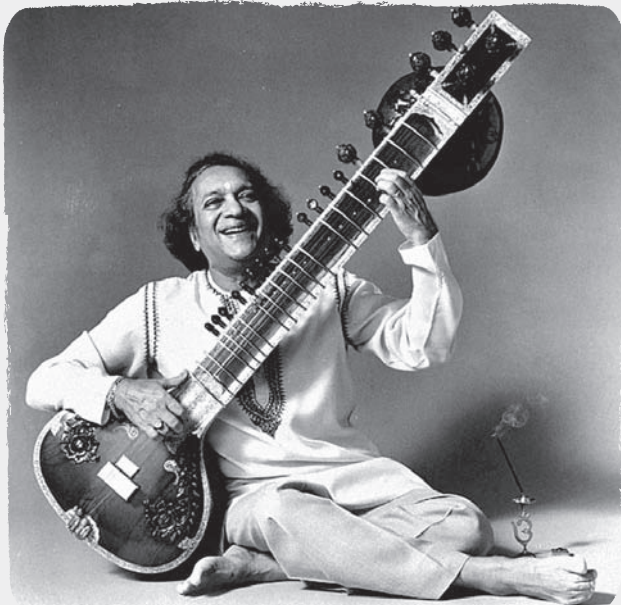
Voltak szomorú mesélések is, felnőtt történetek, rokonok, szüleim barátainak haláláról szólók. De valahogy mégse estünk világvége-hangulatba ezektől a történetektől sem. Legtöbbször valami vidám emlék is előkerült a

kályhából, valami vicces eset, amit közösen éltek át. Ez aztán továbblendítette a szót, ott röpködött a kályha körül, közöttünk, bennünk.

Ilyenkor nem is vártuk, hogy megadják a villanyt. Ha mégis hirtelen kigyúlt a lámpa, úgy éreztük, megtört a varázs, már semmi nem olyan, mint egy pillanattal előbb. Vakított, némított, cselekvésre és hangosabb beszédre ösztökélt az éles fény. Megbontotta a meleg, csendes együttlétet. Becsukódott a kályhaajtó is, de a fahasábok alatt tovább duruzsoltak, illatoztak, izzottak a történetek.

A változás szükségszerűsége

A Perziából származó szitárral

A tudatos létezés egyre nagyobb hangsúlyt kap napjainkban, attól kezdve, hogy mit eszünk, hányszor egy nap, heti hány órát sportolunk, egészen addig, hogy milyen szempontok alapján választjuk szét az újrahasznosítható szemetet. Mindennek kétszer megnézzük a szavatossági idejét, és egyre tudatosabban megfigyeljük az iskolát is, ahová a gyermekeink járnak. Felismerjük azt, hogy ugyanolyan hatással vagyunk

a környezetünkre, ahogyan a környezetünk hat ránk. Tudatában leszünk annak, hogy minden anyag, amit felhasználunk, ugyanúgy része a körforgásnak, amelyben egyszer felbomlik. Rájövünk, hogy az az energia, ahogyan társainkhoz, barátainkhoz vagy idegen emberekhez viszonyulunk, meghatározza a személyiségünket. A tudatos létezés mégsem válhat utópisztikus gondolattá, hiszen mindannyian élvezni akarjuk a mindennapjainkat, és boldogak akarunk lenni még akkor is, amikor ijesztő vagy fájdalmas helyzetben találjuk magunkat.

Számomra az egyik legtudatosabb muzsikusa a 2012. december 12-én elhunyt **Ravi Shankar** indiai zenész, aki közel tudta hozni az indiai zenét az európai közönséghez. A szitáron játszó Ravi 1920. május 7-én született, egy bengáli brahman (a legmagasabbnak számító kastyú Indiában) család legkisebb gyermekeként. Tizenévesen körbeutazta Európát testvére táncművésztársulatával. Később elkezdte tanulmányait, klasszikus indiai zenét tanult Khan tanítványaként, hat évig élt mestere családjával, hogy ő maga is az indiai zene mesterévé válhasson. Az indiai klasszikus zenét nem az európai értelemben vett klasszikus zenéhez kell hasonlítani, hiszen a hindusztáni zene legalább 2000 évvel megelőzte az általunk ismert klasszikus zenét. Az észak-indiai (hindusztáni) zene mindazok számára, akik képesek játszani vagy hallgatóként befogadni és átélni, nem más,

mint az egyik legmagasabb művészeti forma, a vallás átélése, az ismétlődő ciklusok megértése és az érzelmek befogadása. A hagyományok követése nem lehetséges, ha az alkotó vagy a befogadó nem elég érett és tudatos a saját létezésével kapcsolatban. Minden napszaknak, évszaknak megvan a saját „ragája”, például a reggeli ragát a hagyományok szerint napkezdéskor játsszák. Persze, napjaink felgyorsult társadalma számára az idő fogalma már nem mérvadó, a technológia lehetővé teszi, hogy akkor és olyan zenét hallgassunk, amikor és amilyen kedvünk van. Az indiai zenében a raga végül is kulcs az érzelmek kifejezéséhez a zenén keresztül. Aki indiai klasszikus zenét akar tanulni, hosszú évekig szigorú és tudatosan felépített

Ravi Shankar George Harrisonnal az 1970-es években

Kilencvenévesen

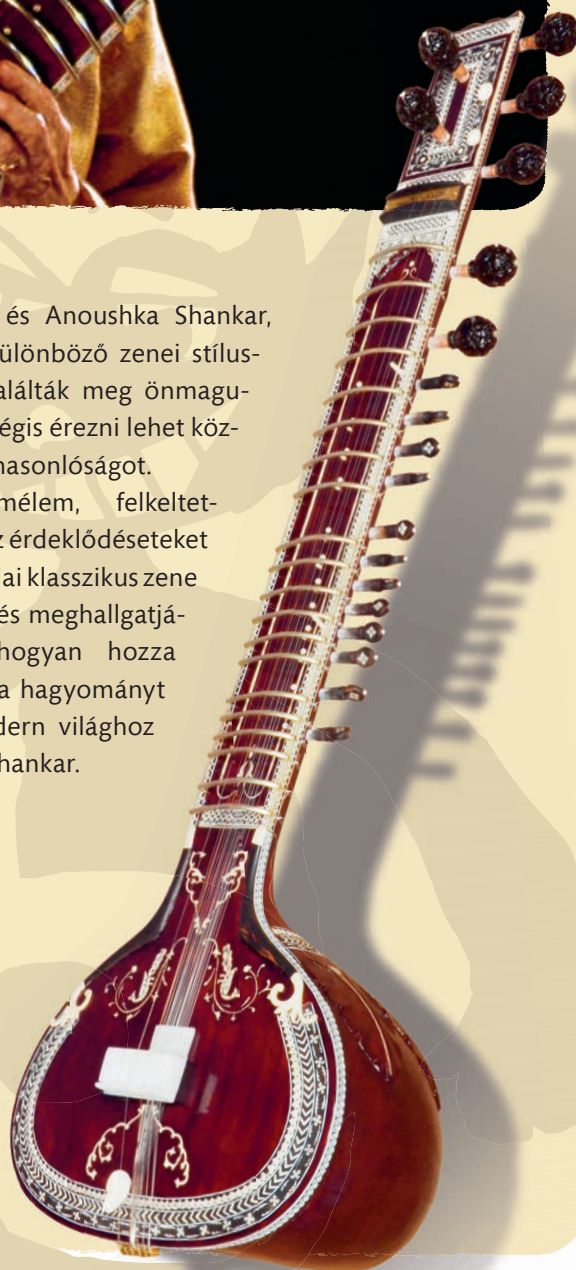
rendszerrel ismerkedik, ezt teszi sajátjává. Amikor pedig készen áll, hogy közönség előtt játsszon, képesnek kell lennie mindezt a tudást az érzelmek szintjén közölni.

Az indiai zene szoros kapcsolatban áll a transzcendens átélésével, így számomra, aki más kulturális, vallási háttérrel nőtem fel, mindez misztikusan hangzik. Amikor Ravi Shankart vagy más indiai zenészeket hallgatok, nem törekszem megérteni a zenei felépítést, amit játszanak, inkább az érzelmi hatás befogadására helyezem a hangsúlyt. Amit sikerült felismernem az indiai zenében, azok az ősi, népzeneinkben is használt hangjegyek és harmóniák, amelyeket jellegzetes hangszereken játszanak, mint például a pengetős hangszerek (szitár, száród, szurbáhár, rúdra-víná, vicsitra-víná, tánpurá), fúvós hangszerek (bánszuri, shenáj), vonós hangszerek (szárángi, dilruba, eszrádzs), ütőhangszerek (tablá, pakhavadzs, duggi, dholak, szantúr). Ezeknek az Észak-Indiában használt hangszereknek egy része látványos és részletesen díszített (érdemes rájuk keresni az interneten).

Ravi Shankar az indiai klasszikus zenének szentelte élete nagy részét. Rengeteg nemzetközi elismerést és világhírű felkérést kapott, mégis megmaradt a maga egyszerűségében, alázatosnak és kíváncsinak az új és újabb dolgok iránt. Két lánya is világhírű zenész: Norah

Jones és Anoushka Shankar, akik különböző zenei stílusban találták meg önmagukat, mégis érezni lehet közöttük a hasonlóságot.

Remélem, felkeltetem az érdeklődésüket az indiai klasszikus zene iránt, és meghallgatják, hogyan hozza közel a hagyományt a modern világhoz Ravi Shankar.

Aki festészetet fest

A Szín-téren:
Gerhard Richter
(1932, Drezda) festő,
Kölnben (Németország)
él és dolgozik

Gerhard Richtert monokróm vagy alig színes munkái a képzőművészeti toplista élmezőnyébe röptették tevékeny alkotó évei alatt, ő a világ legkeresettebb, legjobban fizetett festőinek egyike. Az ArtReview művészeti lap *Power 100*, az idei év művészeti szcénájának legbefolyásosabb figuráit összegyűjtő listáján az előkelő 42. helyen landolt, úgy, hogy csak öt alkotó előzi meg, a többiek gyűjtők, kurátorok, múzeumigazgatók vagy galériatulajdosok. 1972-ben ő képviselte Németországot a velencei biennálén, 1972-től 1987-ig rendszeresen részt vett a kasseli Documentán.

A sepsiszentgyörgyi Művészeti és Népiskolában a vizuális művészet csoportom tagjai többek között festészettel is próbálkoznak. Egyik találkánkon Ildikó egy olajképnek kezdett neki, amelyet fotó alapján készült megfesteni. A fénykép a város felújított főterén készült, a szökőkút lépcsőin egy elmosódott figurát jelenít meg. Telefonnal készült, önmagában is festői, színei elfakultak, egyes részeit homály fedi. Ahogy néztem a hihetetlenül jól alakuló képet Ildikó keze alatt, Richter festményei jelentek meg lelki szemeim előtt.

„Arra a kérdésre, mire gondolkodok, amikor festek, nem tudok válaszolni. Ez olyan, mintha valaki Albert Einsteinől azt kérdezte volna, mire gondol, amikor egyenleteket ír? Nem gondolkodott, számolt.”

1997-ben elnyeri a velencei biennálé nagydíját, alkotásai csillagászati árakon kelnek el az aukciókon és a gyűjtők egymás közötti adásvételében, egyszóval nagypályás alkotóval van dolgunk. Egyik megnyitójára tizenötezren szerettek volna bejutni, végül a kiállítás négyhetes látogatási ideje alatt több mint százezren nézték meg!

Richter festészetet fest, akár festmény, akár fénykép, akár valamilyen nyomat a kiindulópont. Újságkivágások, illusztrációk, fotók, fotósorozatok, vázlatok, csendéletek, portrék, tenger, gyertya, felhők, absztrakt képek atlaszát tárja eléink. A richteri életmű rendkívül sokrétű – mintha nem is egyetlen művész által készített munkákat látnánk tőle, annyira heterogén.

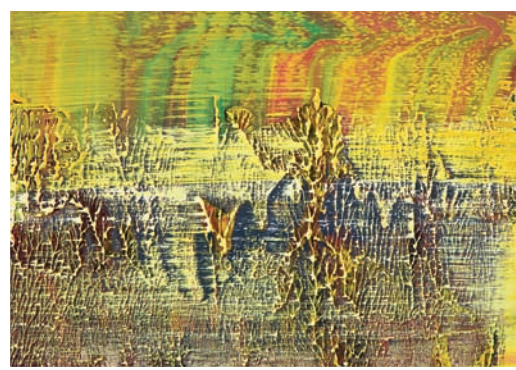
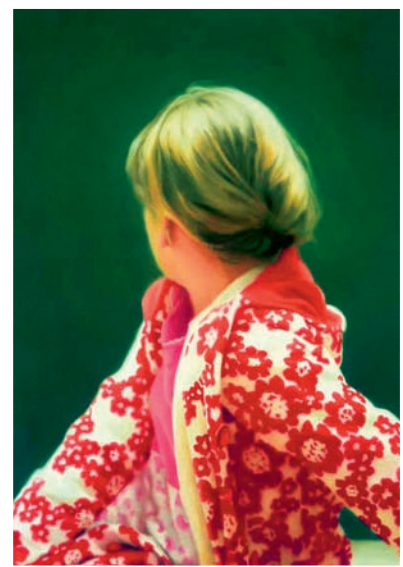

Nagyon érdekes dolog ez. Egy szürke, elkent sorozat mellett egy színes, csíkos, élénk munka van, vagy kockás, aztán egy figuratív. Egyik visszafogott, a másik élénk, egyik éles, a másik ködös, kisebbek, nagyobbak... Műhelyben vagy kiállításon ez így nagyon segíti, erősíti és kiegészíti egymást, és más milyenségében egységet alkot.

Nála még a szürke is sokszínű, akármennyire furcsán is hangzik ez. Egykor a festői szürkéjét a fotografiai szürkével

a rétegzett felületekkel kísérletezik. Van a felnagyított kép, amit festékekkel takar el, aztán kaparással, felfedéssel élénk tárja. Mint egy felfedező. Azzal tesz hozzá a műhöz, hogy elvesz belőle. Performatív jellegű a gesztus. Lenyűgöző az öregúr, amint a hatalmas méretű képek előtt végigaraszolja levakarja spaklijával a felső festékréteget a munkákról. Képei mintha kimerevített mozgóképkockák lennének, fantasztikus történeteket mesélnek, festészeti technikák gazdagságát hordozzák magukon. Kiadásra szánt életmű-

„A művészet alkalmas eszköz arra, hogy kapcsolatba lépjünk a felsőbbrendűvel, vagy legalább közelebb kerüljünk hozzá.”

kapcsolta össze, azt mondta, onnan származik. Ma már nem így van ez. Hihetetlen érzékiséggel fest. De hidegen. Néha vidámabban, színesebben.

„A szürke is egy szín, néha a legfontosabb számomra.”

Richter maga rendezi kiállításait, ügyel a világításra, a természetes és a mesterséges fény megoszlására a kiállítóterben. Mégis azt mondja: „Nincsenek szándékaim, rendszerem, irányom. Nincs programom, stílusom, célom.”

A programnélküliséget programjának, a festészetet pedig a gondolkodás egy formájának tekinti. Olvasom, hogy

katalógusa több mint 3000 munkát számlál, ezek sorszámozva vannak egy naplóban.

Jó képeket akar festeni, igaz képeket. Valahogy így kell ezt csinálni: megmaradni gyermeknek, megélni szívvel-lélekkel a helyzeteket, merni kísérletezni, a felszínt megkaparva a lényegre kutatni. Arra a kérdésre, hogy milyen hatással van rá a hírnév, azt válaszolta: csodálatos érzés is tud lenni, meg igazán fájdalmas is, ha elveszi idejét a munkától...

Európai karácsonyok

A Napkeleti Bölcsek imádása
(Udvardi Erzsébet oltárképe a győri
Szt. Orsolya kápolnában)

Karácsony (Rippl-Rónai József
„kukoricás” stílusú alkotása, 1910 körül)

Zuzu a karácsonyfa alatt
(Csók István festménye a lányáról, 1914)

Szent Miklós ünnepe
(Jan Steen holland festő
életképe, 1663)

Ünnepet váró gyermekek
(Ferdinand Theodor Hildebrandt
német művész festménye, 1840)

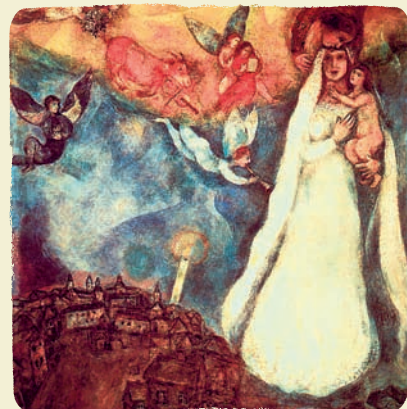
Karácsonyi látogatók
(Frederick Daniel Hardy angol festő
képe, 1869)

Karácsonyi örömeink
(Nikiforos Lytras görög festő
alkotása, 1872)

Boldog karácsony!
(Viggo Johansen dán művész
festménye, 1891)

Falusi Madonna (Marc Chagall
francia festő műve, 1940 körül)

A karácsonyi ajándékozás hagyományának eredete

Svédországi sziklarajz tanúsítja, hogy az örökzöld fenyő már 3000 évvel ezelőtt a téli napfordulókör ünnepelt újjászületés jelképe lehetett

Az ókorban az áldozati oltárra helyezett ajándékok célja a hála kifejezése vagy az istenek, uralkodók, papok jóindulatának elnyerése volt (vörösalakos görög váza a Kr. e. 6. századból)

Az ókori Rómában újesztendő napi hagyomány volt az újjászületést szimbolizáló zöld ágak ajándékozása

A szeretet ajándékai

*Ne a hóban, csillagokban,
Ne ünnepi foszlós kalácson,
Ne ünnepi díszített fákon, hanem
A szívekben legyen karácsony!
(Szilágyi Domokos)*

A karácsony, a szeretet ünnepe előtti hetek a készülődés és a várakozás jegyében telnek: a lelki felkészülés mellett az ajándékok várásának izalmát, az ajándékozás örömét élik át gyermekek és felnőttek egyaránt. A mi tájainkon a szentestét a feldíszített fenyőfa illata, a gyertyák pislákoló lángja, a szeretetben összegyűltek karácsonyi dalai és a fa alatti titokzatos csomagok teszik ünnepélyessé.

Hogy honnan ered a karácsonyi ajándékozás hagyománya, arról a vélemények megoszlanak. Az emberiség történelmének tudósai szerint a téli napfordulóhoz kötött adományozás eredete a kőkorig nyúlik vissza. A kezdetben halászó, vadászó, később földet művelő, szántó-vető őseink igyekeztek élelmet tartalékolni a hideg téli hónapokra. A téli napforduló táján, amikor a napok hosszabbodni kezdtek, a családok ajándékként cserélték el egymás között főlöslleges földi javaikat, vagy juttattak azokból szükségét szenvedő társaiknak. Az adományozókat tisztelet és megbecsülés övezte. A szokás a középkor és az újkor évszázadaiban is megmaradt: a karácsony családi

ünnepé válása előtt a tehetősebb birtokosok ajándékozták meg ilyen-tájt a szegényeket.

Neves ókori krónikások leírásaiból tudjuk, hogy a decemberi, januári ajándékozás a Római Birodalomban is szokásos volt. A téli napfordulókör rendezett ünnepségeken (szaturnáliákon) lakomákkal, tánccal, zenével ünnepelték a hosszabbodó nappalokat, a fény győzelmét a sötétség felett. Ez volt az ajándékozás napja is: a barátok zöld ágakkal, gyümölcssel, süteménnyel telt kosarakkal szereztek örömet egymásnak. A szegények és a gyerekek pedig pénzt, illetve apró újévi ajándékokat (ún. sztrenát) kaptak január elsején.

Régi holland hagyomány a megújulást jelképező oszlop (napjainkban a karácsonyfa) körültáncolása a téli napforduló napján (18. századi metszet)

Főúri vendéglátás karácsony napján egy 1660-as évekbeli metszeten

Sebesültek megajándékozása a porosz-francia háború idején (1871), a versailles-i palota hadikórházzá alakított termében

A három lányt ajándékaival megmentő Szent Miklós püspök (Gentile da Fabriano festménye a Vatikáni Képtárban, 1425 körül)

A kandallóra akasztott zoknik és az ablakokba helyezett cipők a legkisebb lány harisnyájába hullott aranypénz emlékét őrzik

Jézus születésének öröme az újszülöttnak ajándékokat vivő Napkeleti Bölcsékre is emlékeztünk

A Háromkirályok több európai országban Vízkereszt napján helyezik ajándékaikat a küszöbökre kitett cipőkbe, csizmákba

Keresztény eleink az ajándékozás szokását a kisázsiai Myra városában, a 4. században élt Szent Miklós püspök egyik jócselekedetéből származtatták, és ajándékaikat a 16. századig az adventi időszakban, Szent Miklós ünnepén (december hatodikán) adták egymásnak. A hagyomány szerint a szentéletű püspök meghallotta, amint egy elszegényedett nemesember három lánya azon vitatkozik, melyikük adja el magát rabszolgának, hogy a kapott pénzből testvérei hozományt vásárolhassanak és férjhez mehessenek. A püspök még aznap éjjel kendőbe kötött egy marék aranyat, és bedobta a ház nyitott ablakán, így a legidősebb lány férjet találhatott magának. A következő évben a második lány is

megkapta az „égből jött” ajándékot, majd boldog házasságban élhetett. A harmadik esztendőben – lévén hideg tél és csukott ablakok – a püspök az aranypénzt a sziklaoldalban épült ház kéményén dobta be, és az éppen a harmadik lányknak a kandalló fölött száradó harisnyájába esett.

December 24-e, Jézus születésnapjának előestéje a reformáció korában, Luther Márton javaslatára vált az ajándékozás napjává, az újszülött Jézusnak aranyat, gyógyító tömjént és mirhát ajándékozó Napkeleti Bölcsék emlékére. A 17. században a német protestánsok családi ünneppé tették a karácsonyt, amelyen elsősorban a szülők ajándékozták meg gyermekeiket.

Az első karácsonyfát – a hagyomány szerint – a 16. században díszítették, Luther Márton otthonában

Az alvó gyermek álmát őrző és számára karácsonyfát díszítő angyalok egy 19. századi német képeslapon

A felvidéki Bakabánya Szent Miklós-templomának 15. századi falfestményén Szent Kristóf viszi a (nem túlevélű) karácsonyfát

A finnországi Lappföldön, az északi sarkkör közelében lakó „igazi” Mikulás (Joulupukki) szánját rénszarvasok repítik

A 19. századi metszeten szárnyakkal ábrázolt kis Jézus segíti a lóháton utazó holland Télapó (Sinterklaas) munkáját

Az orosz Fagyapó (Gyed Moroz) nemzetük ősi járművén, a három befogott lóval száguldó trojkán indul ajándékosztó útjára

Ajándékhozók a világ keresztény országaiban

„Karácsonykor az ember mindig hisz egy kissé a csodában, (...) hiszen ezért van az ünnep, mert nem lehet a csoda nélkül élni” – írja Márai Sándor a szeretet ünnepéről. A csodaváró gyermekhiedelmek országoként eltérőek. A magyar, az osztrák és a német gyermekeknek a kis Jézus vagy az angyal hozza a karácsonyfát és helyezi alája titokban ajándékait. Az angol és az amerikai gyermekek a kéményen át érkező, kandallóból előbújó és ajándékait hosszú, vastag zoknikba rejtő Father Christmast (Karácsonyapót), illetve Santa Claust (Mikulást, Télapót) várják. A Lappföldön lakó Télapó dolga nem könnyű: nagyon okos amerikaiak kiszámították,

hogy ha egyedül kellene szétosztania a karácsonyi csomagokat, másodpercenként 822 otthont kellene meglátogatnia.

Szerencsére számtalan segítőtje akad. Oroszországban Fagyapó, Észak-Európában sok mesebeli manó, Olaszországban egy jószágos öreg boszorkány veszi ki részét a munkából. Izlandon a jólasveinarnak nevezett manók 13 napon át (december 12-től a szentestéig) adnak a gyermekeknek – egész évi viselkedésüktől függően – játékot, édességet vagy rothadó krumplit. Spanyolországban és Portugáliában vízkeresztkor, Jézus megkeresztelésének ünnepén (vagy annak előestéjén) a Háromkirályok járják gyalog vagy díszes hintókon az utcákat, hogy megajándékozzák a gyermekeket.

Svédországban szorgos karácsonymanók (Jultomten) csempézik a karácsonyfa alá az ajándékokat

Az olasz gyermekeket karácsonykor a Télapó, vízkeresztkor a La Befanának (vízkereszt szülöttének) nevezett jószágos boszorkány ajándékozza meg

A 19. század végi Angliában valóságos diadalmenetnek bizonyult az automobillal utazó Karácsonyapó első útja

Izland szigetén tizenhárom „karácsonyi csibész” (Jólasveinar) helyez naponta ajándékot a jó gyermekek cipőibe, a háttérben álldogáló szüleik pedig veréssel fenyegetik a rosszakat

A finn Télapó és kecskeálcot viselő segítői (Nuutipukki) házról-házra járva érdeklődik meg, van-e jó gyermek a családban

A 19. századi német metszeten örömet is, ijedtséget is tükröz a gyermekek arca az ajándékokkal teli zsákokkal és virgáccsal érkező Télapó láttán

A családok szent ünnepének legfontosabb rendeltetése: boldoggá tenni szeretteinket (angyaljárás 1848-ban)

Karácsonyi látogató, kezében a megújulást jelképező, örökzöld Krisztustövis (magyal) ággal egy múlt századi angol képeslapon

A szeretet és a szívbeli béke ünnepe

„nem válthat meg már semmi más, csak a jóság, a szeretet.”

(Csukás István: Karácsonyi vers mindenkinek)

Napjainkban az ajándékozás sokak számára kötelességszerűvé vagy a hivalkodás eszközévé vált, holott a szeretetet nem az elköltött pénzösszeg, hanem a csendes együtt ünnepelés öröme, a szívekbe költöző béke tükrözi. Az ünnepre való felkészülés – az ajándékok elkészítése, megvásárlása, gondos becsomagolása, a fenyőfa feldíszítésének szertartása stb. – az összetartozás érzését erősíti. A megajándékozottnak és az ajándékozonak egyaránt örömet szerző ajándékok-

nak – pénzben kifejezhető értéküktől függetlenül – azt kell kifejezniük, hogy odafigyelünk szeretteinkre, fontosak számunkra.

Amint Pál apostol írja A szeretet himnuszaként emlegetett levelében: „A szeretet türelmes, a szeretet jó-ságos, nem féltékeny, nem kérkedik, nem is kevély. Nem tapintatlan, nem keresi a maga javát, nem gerjed haragra, a rosszat nem rója fel. (...) Mindent eltűr, mindent remél, mindent elvisel. A szeretet nem szűnik meg soha.”

Legbensőségesebb ünnepünk közeledtével (és nemcsak akkor) érdemes megszívlelnünk Wass Albert erdélyi író tanácsát: „Háromszázhatvanöt nap közül háromszázhatvannégy a gondjaidé, a munkádé, és a szereteté csupán egyetlen egy ... Pedig fordítva kellene legyen.”

Az ukrán Jégapó jó tanácsokkal is ellátja a család apraját-nagyját (19. századi metszet)

Nem könnyű kiválasztani a szülők számára megfelelő (és megfizethető) karácsonyi ajándékot

Karácsonykor, a család ünnepén a szívekbe béke és szeretet költözik (1897-ben készült fénykép: A nagypapa látogatása)

Vár a Varjúvár

Kalotaszeg nevezetességei közül a múlt hónapban, rovatunkban, a Vigyázóra látogattunk el, most egy könnyebb sétára hívlak benneteket. Sztána nevezetességét, a Varjúvárat keressük fel.

Sztána egy kicsi település Kalotaszegen, Bánffyhu-nyadtól 18 kilométerre. Neve szorosan összefügg a híres erdélyi építész, író Kós Károly nevével, aki itt építtette az eredetileg hétvégi háznak szánt, később lakóhelyévé vált otthonát, a Varjúvárat. A falu határában álló épületben ma

már nem laknak rendszeresen, de érdemes felkeresni, hiszen igen tetszetős, környéke is szép, gondozott. Sztánán még érdemes ellátogatni a kazettás mennyezetű református templomba és a Kós Károly-emlékszobába is.

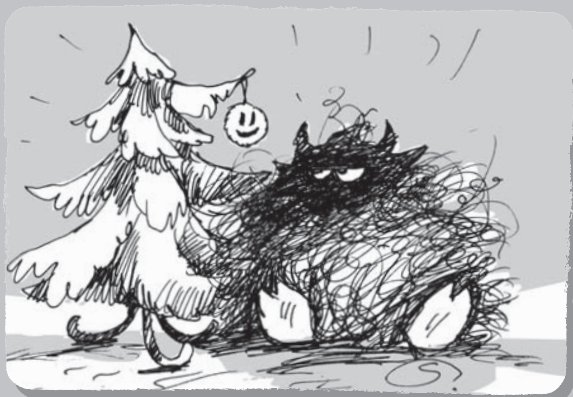
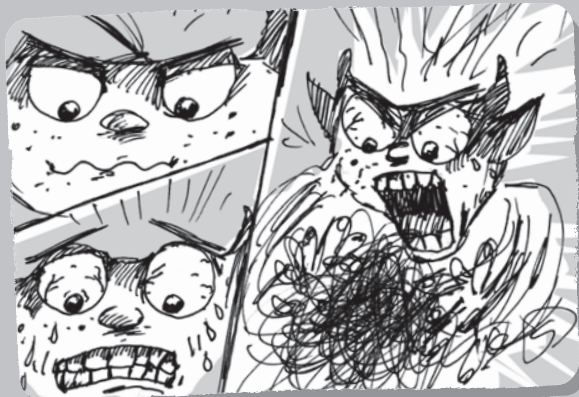
Szintén ezen a vidéken található Méra, „cifra Kalotaszeg” legfontosabb települése, ahol még megfigyelhető a tájra jellemző, jellegzetes viselet és a tisztaszoba. Itt található a Bivalymúzeum is, amely a bivalytenyésztésbe nyújt bepillantást.

A szerző felvételei

Kézműves balhékás

Csillag István rajzai

Cimbi naplója

Szijasztok!

Az elmúlt napokban, hetekben nagyon sok levelet kaptam. Gondosan őrzöm őket met szeretem. Főleg a piros és narancs sárga leveleket gyűjtöm, a juharét és bükét. A gesztenyét nem szeretem. Végre a ziskolának a hasznát is látam, met a bilologia tanárnéni megmagyarázta hogy a levelek azért pirosak met a zöld pigmentek a levél mezofilumában átalakulnak karotinoidoká és xantofilá. Végre egy szo, ami ikszel kezdődik! Menyivel job okosan élni, mint a bután. Esztet csak azok értik akik tanulnak kémiját, akik nem, azok nem.

A levelekről egyéb is eszembe jut. A magyartanár, a tornaora, a matek a fizika sa földrajz tanárnéni, sa törçi. S az angol + a román. Mi a közös ezekben s a fákba? Hát az, hogy a fának van levele, s a tanárral: Le vele!

Tudom, hogy nem szabadna politizálni, de apuci aszt monta, hogy eszt szová kell tenni, met győzöt Trámp, az amerikai elnök. Apuci első perctől megmonta, hogy a bácsi fog nyerni, nem a néni. Met a fehérházba mindig férfiak menek, s velük a nők, nem fordítva. Met sokan monták, hogy asszony kell a házba, esztet monta Köműves Kelemen is, de nem a fehérházba.

Közben már a karácsonyra figyelek, sa disznóvágásra. Idén is meghal egy disznó. Az igasság az, hogy a disznó jó állat, de nagyon rosszul van kitalálva. Ha olyan lenne mind a tehén, hogy tejet ad, vagy a tyuk, hogy tojik, akkor töbet élhetne. Ha naponta adna egy kicsi kolbászt vagy tepertyüt vagy szalonát, biztos senki nem ölné meg, de így nincs mit csinálni vele. Sajnálom, esz van.

Búcsuzóul egy jó hír: kicserélték a zenetanárnőt. Anyi kárt csinált az iskolának, hogy nem volt mit teni. A hangjától nem csak berezegték, de ki is törtek az ablakok. Egy-két ablak még rendben van, de a tizediknél betelt az izgatobácsinál is a pohár. Most legalább nem kell énekelni.

Éjjen a csengő, éjjen a hosszú szünet!

KÓSA-SZIGETY ZSÓFIA
8. osztály, Sepsiszentgyörgy

Karácsony az angyalokkal

Első jelenet

Nagymama: Lányom, ez a pörkölt fenségesre sikerült! Nektek is ízlik anyukátok főztje, igaz?

Juli és testvére: (egykedvűen) Ja.

Nagy tata: Julikám, te, ugye, nyolcadik osztályos vagy?

Juli: Az.

Nagymama: Most is szeretsz rajzolni? Kicsikorodban folyton rajzoltál.

Juli: Szeretni szeretek, utólag kiderült, hogy nincs hozzá sok tehetségem.

Anya: Ne bolondozz, Juli! A rajztanárnője folyton dicséri, s ha még szorgalmas is lenne, mehetne képzőművészetre.

Juli: Feltéve, ha le tudok érettségizni.

Nagy tata: Miket beszélsz, te leány, biztosan osztályelső vagy.

Juli: Vicces.

Testvér: Anya, mikor jönnek meg keresztmamiék?

Anya: Azonnal itt lesznek, csak egy kicsit késnek.

Juli: Mint mindig.

Anya: Mi baj van ma veled, drágám?

Juli: Ó, semmi, csak tudod, a káposzta kissé megfeküdte a gyomromat.

Anya: Be akarsz menni a szobádba?

Juli: Minden vágyam!

Nagymama: Menj csak nyugodtan, picim.
(Juli elindul a lépcső felé.)

Testvér: Várj, Juli! Én is jövők veled.

Juli: Maradsz!

(Juli távozik.)

Juli: Jaj, csak mondd, hogy vége van! Csak mondd, hogy nem kell még egyszer végighallgatnom a mákos kuglóf receptjét, és nem kell újra és újra válaszolnom a nagyszüleim retardált kérdéseire, mert mást aztán ők sem tudnak kérdezni, mint „Hogy megy a sulis?”, „Van-e kedvenc tantárgyad?” – az ilyenekre mit tudjak válaszolni?! „Igen, jól megy a sulis, hát még a matematika. Nem elég, hogy bukásra állok, de Hoffmann folyton szívat. És még nem mondtam: imádom a fizikát, hiszen mi sem egyszerűbb, mint kiszámolni egy tárgy röppályáját. Na, de aztán a keresztszüleimet élvezem a legjobban! Minden évben karácsonykor eljönnek hozzánk, és mindig azzal kezdik, hogy „Jaj, gyerekek, hogy megnőttetek! Lehet, hogy az angyalka elméretezte egy kicsit az ajándékokat.” Én persze erre már fel vagyok készülve, de az öcsémnek hiába magyarázom, hogy ezek az ajándékok rendszerint a Pannikáéi lesznek, ő minden évben izgatottan várja a keresztmamiék „Angyalát”.

Aztán az asztal mellett ők is jönnek a nagymamáék-féle kérdésekkel, és az ilyen ünnepi asztalok mellől nem is egyszerű elszökni, most is csak úgy tudtam kimenteni magam, hogy megfájdult a töltött káposztától a gyomrom. Érdekes, a szüleimnek még sohasem tűnt fel, hogy minden évben „megbetegedem” a káposztától, mert egy igazi szülő rájönne, de talán igazi szülők mellett nem is kéne így karácsonyoznom. Nyilvánvaló, az enyéme ez alatt az egy nap alatt próbálják behozni azt, amit az év maradék 364 napjában kihagytak, de hogy mivel pótolják, az is elképesztő: az öcsémnek műanyag autót vesznek, engem meg megdobnak egy százassal, mert már azt sem tudják, mit vegyenek.

Csenge: Hű... próbálj egy kicsit pozitívan gondolkodni! A szüleid szeretnének, de nem tudják, hogyan közeledjenek hozzád... próbálkoznak – ez is jó dolog.

Juli: Próbálkoznak?! Magasról tojnak rám.

Csenge: És amíg hittél az angyalban? A tévhitekben, hogy feldíszíti a fát, s alája ajándékokat tesz?

Juli: Ó, nekem már akkor is gyanús volt valami ebben az egész sztoriban! Aztán jöttél te, és minden világos lett. Kiderült, hogy egészen haszontalan népség vagytok, a közhiedelemhez képest, persze.

Csenge: Ugye, tudod, hogy nálunk miért nem kedvelnek téged?

Juli: Me' nincs más dolgom.

Csenge: Szerintem pont azért, mert így állsz hozzá a dolgokhoz.

Juli: Apropos, szentestét nem kellene velük töltened?

Csenge: Dehogynem, szóltam, hogy nem tudok sokáig maradni! Kell segítenem a többieknek, viszont azt sem akartam, hogy egyedül ülj itt fent a sötétben. Ismerlek.

Juli: Én még arról nem is kérdeztelek, hogy nálatok milyen a szenteste.

Csenge: Hát az igazi buli csak holnap kezdődik, tudod, az időeltolódás.

Juli: (utalva arra, hogy Csenge vigye magával) Ja, persze! Á, bárcsak valaki kimentene ebből a rokonkavalkádból!

Csenge: Most már, hogy így felhoztad a témát... igazából el is vihetnélek magammal.

Juli: Igen, csakhogy végre rájöttél a célomra! Erre utalgotok már vagy hat éve.

Csenge: De hát miért nem ezzel kezdted?

Juli: A szüleim arra tanítottak, hogy ne támadjam le az embereket, jelen esetben, angyalokat – próbáljak finoman közeledni a célomhoz. Hát ez nekem hat évbe került.

ti írtátok

Ti írtátok

Csenge: Nos, Juli, néha meg tudlak érteni, de ez nekem is hat évembe került. Gyere ide, fogd a kezem! *(Csenge csettintésére hirtelen egy más*

világban találják magukat, ahol fehérköpenyes-öltönyös alakok nagy munkában vannak: fenyőfát díszítenek, égő-sorokat aggatna fel.)

Második jelenet

Ádám: Az égősorokat, kérlek, tegyétek le ide. Tudtok valamit a fehér gömbdíszekről?

Endre: Hesztike hozza, még csak a szalagokat kell fel-fűznie rá.

Ádám: Csenge, örvendek, hogy megjöttél, s hoztad a barátodat is! *(Az angyalok megölelik Julit, régi barátjukként köszöntik őt. Juli meglepődötten viszonozza a puszikat.)*

Iringó: Sok időnk nincs, munkához kell látnunk. Az idei meglepetésről egy szót se szóljatok a kicsiknek! Még sosem láttak tűzijátékot.

Juli: De ez általában nem újévkor szokott lenni?

Csenge: Igazából mi nem nagyon szoktuk az újévet ünnepelni, ezért a tűzijátékok valahogy mindig kimaradtak az életünkéből.

Endre: Még szerencse, hogy te is itt vagy! Talán némi tanácsot tudnál adni a működéséről.

Ádám: De kérem, most nincs értelme erről beszélni, elér ez még a többi előkészület után. Irány, munkára fel! *(A tömeg szétszéled, Juli egyedül marad a színpad közepén. Tanácstalanul néz ide-oda, tennivalót keresve.)*

Ádám: Gyere, segíts nekem fát díszíteni! *(Juli segítőkészen áll oda. A fókusz a két szereplőn, Julin és Ádámon van.)*

Ádám: Hogyhogy te nem töltöd a karácsonyt a családdal?

Juli: A családom max. az üres székmről jönne rá, hogy a szentestét nem töltöm velük.

Ádám: Szeretnek téged, csak nem tudják, hogy a kihagyott pillanatok után hogyan közeledjenek feléd.

Juli: Nektek, angyaloknak, betanítyák ezt a dumát, vagy mi van? Csenge is pont ugyanezt mondta.

Ádám: Egyszer majd rájössz, mekkora súlya van egy megromlott kapcsolatnak, egész életeden át hasogatni fog, ha nem teszel érte.

(Megjön Hesztike, kezében a fehér gömbökkel.)

Hesztike: Megjöttem! Jaj, remélem, még hagyatok helyet az én gömbjeimnek is! *(Félúton elejti őket.)* Ó, bocsánat!

(Juli és Ádám is szedegeti a fehér gömböket Hesztikével együtt.)

Juli: Ezek igazán szép munkák!

Hesztike: Ó, köszönöm! Minden évben elkészítem a karácsonyfadíszeket, de úgy érzem, idén sikerült valami különösen szépet hozzátennem.

Juli: Mármint mit?

Hesztike: *(Átszellemülten.)* Egy kicsivel több szeretetet.

Juli: Baromság, én ebben nem hiszek!

Ádám: Remélem, az itt töltött karácsony után megváltozik a véleményed az ünnepekről!

Juli: A szeretetet nem lehet beleprésszeli egy polisztirol gömbbe. Ezt így hiszem, és a véleményem nem fog változni.

(Hesztike és Ádám furcsállva összenéznek.)

Hesztike: Nekem mennem kell. Még sok teendőm van, de *(Ádámmal fordul)* akkor holnap, remélem...

Ádám: Ott fogok várni rád a Felhőben.

Hesztike: *(Elérzékenyülve.)* Hát akkor sziasztok! *(Még utoljára Ádámmal néz, s kifut a teremből.)*

Juli: Mit csináltok Hesztikével azon a helyen? Gondolom, egy kávézó lehet.

Ádám: Háát...

Juli: Ő a barátnőd?

Ádám: Karácsony a szeretet ünnepe – ilyenkor fontos, hogy szeressünk valakit.

Juli: Még ha ez az angyal egy olyan szerencsétlen teremtés is, mint Hesztike?

Ádám: Higgy egy kicsit az emberekben, és talán könnyebb lesz megértened! Titkon biztosan te is szeretsz valakit, igaz?

Juli: Ja, hát én is szerettem valakit. Solvoczky Gergőnek hívják, egy évvel fölöttem jár. Egyik nap – most volt, karácsony körül – láttam, hogy hazafelé indul. Utána futottam, és arra gondoltam, bevallom neki, hogy szeretem. Köszöntem neki: „Szia!” Erre ő is mondta: „Szia!”. Mondtam, hogy beszélni szeretnék vele. Csak kurtán bólintott, mintha engedélyt adna. Belémszorult a szó, nem tudtam egy árva mondatot sem kiböki, pedig a fejemben ott motoszkált az, hogy „szeretlek” – magamban mind ezt ismételtam. Egy utcasarokhoz értünk, Gergő ott megállt, ösztönösen én is. A társasház épületéből Hanga Ági lebent ki. A lány, akiért mindenki könyörögne, tudod, az a tipikus... Rácsimpaszkodott Gergő nyakára, én meg ott álltam, mint egy totál szerencsétlen. Többek között ezért is nem hiszek a szeretet ünnepében.

Ádám: Nem szabad hagynod, hogy az ilyen rossz élmények elhatalmasodjanak rajtad. Az emberek hajlamosak a tömeg kiszemeltjét szeretni, pedig ez nem szeretet.

Juli: Hát, az biztos, hogy nem sokan koslatnak Hesztike után.

Ádám: Mi más törvények szerint élünk, mint az emberek, de tudod, ha te is ezt az irányt keresed, egyszer ráakadsz arra az emberre, aki a hibáiddal együtt szeret.

Juli: Hogy ti mindig meg tudjátok mondani a tutit! És mondd csak, mi az a nagy életfilozófia, ami szerint ti éltek?

Ádám: Légy minden erőddel azon, hogy fogadd el a társadat, mert akkor ő is elfogad téged.

Juli: Köszönöm a lelkifröccsöt, de ha nem gond, kihagyom ezt az életemből.

Ádám: Ezek szerint nem nagy a valószínűsége annak, hogy haláloed után itt fogsz kikötni.

Juli: Ne hülyéskedj, vannak ismeretségeim, Csenge egyet-tőre elrendezi nekem a biztos utat hozzátok.

Ádám: Ez nem Csengén múlik, itt nincsenek procisok.
(*Endre be, arca rémületet sugall.*)

Endre: Ádám, van egy kis gond...

Ádám: Mi a baj, Endre? Nem nézel ki túl jól.

Endre: Nos, az Egykori Kincsek Megőrzője...

Ádám: Igen, mi van vele?

Endre: Eltűnt, sehol sincs!

Juli: Várj, hogyhogy eltűnt? Csak úgy nem veszhet nyoma egy üzletnek.

Endre: De, itt igen, főleg, ha Illés köztünk van...

Ádám: Micsoda?! Illés visszajött? Nem hiszem el, hogy minden évben megcsinálja ezt velünk! Egyedül ahhoz ért, hogyan tegye tönkre a karácsonyt, ez az angyal egy szörnyeteg!

Juli: (*Csúfondárosan.*) Hohó! Hová tetted a „mindenkit úgy kell elfogadni, ahogy van!” dumádat?

Endre: Várj, amíg megismered Illést!

Ádám: (*Gondolkodóba esve.*) Na jó, akkor mit tudunk az Egykori Kincsek Megőrzőjéről?

Endre: Gyakorlatilag reggel óta semmit, hűlt helyét találtuk.

Juli: Egyáltalán mi az Egykori Kincsek Megőrzője?
(*Illés be.*)

Illés: Egy hely... Biztosan neked is volt már egy kedvenc plüssállatod vagy egy rongyod, esetleg pokrócod, amire kicsikorodban annyira ragaszkodtál, óriási hisztit csaptál volna, ha eltűnik, aztán idővel meguntad, és az imádott kedvenc egy kuka mélyén landolt. Tulajdonképpen ezek a tárgyak mind megtalálhatók az Egykori Kincsek Megőrzőjében. Valamikor azért találták ki, hogy ha majd egyszer eljönnek az emberek a mi világunkba, emlékezzenek gyermekkorukra, mert a maguk eszétől fogva képesek kitörölni mindazt, ami velük történt, míg kicsik voltak, csak azért, hogy felnőttek tűnjenek. Kár, hogy az ötlet nem jött be.

Ádám: Hol van a Megőrző, Illés? Ugyan miért ne működne?

Illés: Miért ne működne?! Az emberek már annyira megfeledtek az igazi értékekről, hogy figyelembe se veszik azt, hogy voltak gyermekek. Amikor bekísérem őket a Megőrzőbe, csak úgy vállat vonnak, mintha nem lenne fontos nekik, amit éppen a kezükben tartanak, mert még itt is azt akarják mutatni, hogy a társadalom hasznos kis robotjai, akik azért dolgoznak, hogy elősegítsenek egy milliomost, aki soha nem fog idekerülni.

Ádám: Illés, vannak emberek, akiknek szüksége van a Megőrzőre. Hova rejtetted el?

Illés: Olyan helyre, ahol csak az találja meg, aki valóban szeretné tudni, ki volt gyermekként.

(*Csenge be.*)

Csenge: Illés, nem hiszem el, attól, hogy te csalódtál egy emberben, nem kell mindenkit ezzel büntetned!

Illés: Ha Rózsáról beszélsz, ő engem nem érdekel.

Csenge: Mi már akkor megmondtuk neked, hogy egy emberbe nem ajánlatos beleszeretni. Másak, mint mi, nem csak a szerelemben.

Illés: Csenge, itt nem Rózsáról van szó. Ő csak egy volt a sok közül, akiben csalódtam.

Endre: Mégis az után kezdte el így viselkedni, hogy Rózsa elhagyott téged.

Illés: Bármit mondtok, nem fogok változtatni, az Egykori Kincsek Megőrzője többé nem létezik.

(*Ziláltan kirohan a teremből.*)

Ádám: Hívjátok a többieket is! Nem hagyhatjuk, hogy Illés elássa az Egykori Kincsek Megőrzőjét. Juli, kérlek, ez nem tartozik emberekre.

Juli: Menjek el?

(*Ádám finoman kitolja őt a teremből, függöny.*)

Harmadik jelenet

(*A színen: Csenge, Ádám, Endre, Iringó*)

Iringó: Késik, már rég itt kellene lennie.

Endre: Most csak türelmesen várunk rá. Nehogy megjegyzést tegyetek arra, hogy nem jött idejében, ő az egyetlen, aki meggyőzheti Illést.

Csenge: Én ebben nem lennék olyan biztos, ő is csak egy ember, bennük csalódott, aztán ideál egy olyan dumával, ami ismét kiakasztja Illést, és lőttek az egésznek! Többet nem fogjuk látni a Megőrzőt.

Ádám: Gergő vele nőtt fel, szereti őt, én bízom benne. Ha ő nem tud hatni rá, senki idefent.

(*Solvoczy Gergő be.*)

Csenge: Csakhogy végre itt vagy!

(Gergő közömbösen bólint.)

Ádám: Jól tudod, mi a probléma! Könyörgök, a ti sorsotok múlik rajta. Mi már nem tudunk mit tenni.

Gergő: Aha, megpróbálom.

Endre: (Felháborodottan.) Hogyhogy megpróbálsz?! Ennek sikerülnie kell. Ígérd meg, hogy mindent megteszel az érdekében!

Gergő: Nem ígérhetem biztosra. Már nem beszéltem vele egy jó ideje...

Iringó: Ezért kell az embereknek angyalokat kiutalni, mi? Neked is köszönhetjük, hogy Illés ilyen ámokfutásba kezdett!

Gergő: Nyugi már! Itt most én vagyok az, aki nektek segít – több tiszteletet várok.

Iringó: Még hogy tiszteletet?! És te tisztességes voltál Illéssel?

Ádám: Kérlek, próbáljunk uralkodni magunkon! Megértem, hogy ez nehéz helyzet mindannyiunknak, de ne veszítsük el minden ép, angyali eszünket.

(Kínos csend, látható feszültség. Juli be, ahogy meglátja Gergőt, megdermed.)

Juli: (Hosszú idő után.) Szia... Gergő!

Gergő: Szia, ööö... Juli, ugye?

(Juli bólogat.)

Juli: Te mit keresel itt?

Csenge: Illés miatt. Az angyaloknak kötelességük felkutatni a hitetlen gyerekeket. Úgy, ahogy én vagyok a te anygád, Illés a Gergőé.

Juli: Ó, hát oké. Örvendek, nekem... nekem most sürgős dolgom van.

Ádám: Ugyan mi dolgozol lenne?

(Juli öldöklő pillantást vet Ádám felé, és kirohan a teremből, Gergő végigméri a lányt, és szokása szerint bólint.)

Endre: Most már tényleg indulnod kell, Gergő.

Gergő: Na, csá! (Zsebre tett kézzel kibandukol a teremből. Az angyalok reményvesztett pillantásokkal beszélgetnek egymás közt. Fügöny.)

Negyedik jelenet

(A színen: Juli és Csenge)

Juli: Hogyhogy meg sem említetted?! Rögtön beavattalak a történetbe, már aznap elmondtam a nagy sztorit Solvoczyval, legalább mellékesen megjegyezhetted volna, hogy ismered, és talán tudnál segíteni.

Csenge: Őszintén, ahogy én elnézem ezt a Solvoczyt, annyi ész van a fejében, mint egy gombostűnek, ezért is nem szóltam.

Juli: Hát, én nem tudom, nálatok hogy van, de a Földön ilyen a választék!

Csenge: Megint elfogult vagy. Nem arra kérlek, hogy ítélj el Solvoczyt, csak nem szeretném, ha túlságosan beleélnéd magad egy ilyen kapcsolatba.

Juli: Egy nem létezőbe nem is nagyon lehet.

Csenge: Ugyan, amikor kimentél, nagyon kinézett magának.

Juli: Komolyan?

(Solvoczy be.)

Csenge: Én megmondtam.

Gergő: Na, helló! Csenge, Ádám téged keres.

(Csenge ki, előtte nyomatékosan rápillant Julira.)

Juli: Hogy ment Illéssel a dolog, sikerült meggyőznöd?

Gergő: Á, nem. Az ilyenben nem vagyok valami jó..., de járok gyúrni.

Juli: Remek.

(Csend.)

Gergő: Na, szóval azt ízéltem, mármint gondoltam, hogy megihatnánk valamit.

Juli: (izgatottan) Te randira hívsz engem?

Gergő: Ja, há' valami olyasmire.

Juli: Persze, hogy megihatnánk! Ma este? Karácsony este van, vagyis az angyaloknál.

Gergő: Ok, akkor este.

Juli: Igen, este...

Ötödik jelenet

(Beözönlenek ismét a tevékenykedő angyalok, nagy mozgásban vannak, nyomukban: Csenge, Ádám, Endre, Iringó – nagyon lógatják az orrukat. Juli is készülődik, ám ő teljesen más-hová: egy óra múlva randija lesz Solvoczyval.)

Juli: Szép esténk van, nem? Ugyan, ne lógassátok az orrokatok!

Csenge: Veled meg mi történt?

Juli: Ó, semmi. Este kimegyünk egyet Gergővel.

Endre: Gergővel?! Na, ezt nem tudom megérteni, az emberek miért az ilyen seggfejekért rajonganak! Ezek a fejüket is a kockahasukban hordozzák.

Juli: Ezek vagyunk mi, emberek! (Széttárja a kezét.) Most, ha megbocsátotok, már vár rám.

Csenge: Hé, nem gondolod, hogy lenne egy kis megbeszélőnivalónk?

Juli: Pááá. (Kimegy.)

Csenge: Juli!... Mindegy, foglalkozunk a többi problémával.

Ádám: Hogy állunk a játszótéri díszítéssel?

Első statiszta: Készen van!

Ádám: És az óvodai ajándékokkal?

Második statiszta: Már a fa alatt vannak.

Harmadik statisztza: De hová tegyük a kidobott kedveneket? Karácsonykor van a csúcsgorgalma, ilyenkor jönnek-mennek a macik.

Ádám: Igyekszünk megoldani a problémát, mármint ha Illés elárulná, hogy hova rejtette, ezerszer egyszerűbb lenne. A tűzijátékkal mi a helyzet?

Harmadik statisztza: Minden rendben vele.

Iringó: Én nem tudom megérteni, régen Illés a barátunk volt, mi történt vele?

Csenge: Az emberek gondolkodása tényleg egyre borzasztóbb, de ez ellen mi nem tehetünk semmit. Mégiscsak segítünk az Egykori Kincsek Megőrzőjével pár embernek.

Első statisztza: Én ugyan nem szeretnék beleszólni, de szerintem Illés nemcsak az emberekben, néha a barátaiban is csalódott.

Ádám: Ezt hogy érted?

Első statisztza: Illés az utóbbi időben nagyon egyedül volt. Nem csoda, hogy a gondolatai ilyen sötét tett végrehajtása körül forogtak.

Iringó: Ez akkor sem mentség a tetteire.

Első statisztza: Most ti is úgy viselkedtek, mint az emberek. Vitakoztok és esztelenül vádoljátok a másikat. Én is ezt teszem, de rá kell hogy ébresszelek titeket: Illés addig nem lesz hajlandó segíteni, amíg ti, a barátai nem tesztek valamit érte. Találjátok ki, mivel mutathatnátok ki neki, hogy fontos számotokra.

(A szereplők töprengenek.)

Ádám: És Bigusz? Ő volt Illés legkedvesebb játékja.

Endre: Bigusz rég elveszett, senki sem találja.

Második statisztza: Én tudom, hol van.

(A szereplők elképednek.) Csak kövessetek.

(Szereplők ki.)

Hatodik jelenet

(A színen: Illés. Láthatóan mérges.)

Illés: Bolondok, és még be is veszik azt, hogy az emberekkel van a baj. Mintha nem ők lennének a legkeservesebb angyalgeneráció Krisztus óta. Lassan odajutunk, hogy az emberek becsületesebbek, mint mi!

(Juli sírva be.)

Juli: Elegem van az emberekből! A francba bele, hogy egyben sem lehet megbízni! Nekem nem olyan fiú kell, aki jól mutat a képeken, hanem aki szeret engem... Persze, ilyent is csak nálatok lehet találni. Miért van az, hogy az angyalok ezerszer figyelmesebbek, mint az emberek?

Illés: Én ezzel tudnék vitatkozni, de mesélj, mi történt?

Juli: Egy órát álltam az utcáson, és kintről néztem, ahogyan Ádám és Hesztike forrócsokiznak a Felhőben. És Gergő nem jött. Nyilván valami jobb elfoglaltságot talált magának... Vagy egy szebb lányt...

Illés: Szerintem egy csónakban evezünk, Juli. De ne hidd azt, hogy az angyalok egy hajszállal is jobbak az embereknél.

(Csend.)

Juli: Illés, kérhetek tőled valamit?

Illés: Mit?

Juli: Volt egy macim, Elemérnek hívták. Még öt éves koromban a játszótéren elveszítettem, sosem találtam meg.

Illés: Arra akarsz megkérni, hogy keressem elő neked?

Juli: Ezen a karácsonyon vissza szeretném kapni, mert idén úgy akarom látni a karácsonyt, ahogyan az látta, aki kitálalta a szeretet ünnepét. Ez a mackó segítene benne.

Illés: Évek óta te vagy az első, aki ilyesmire kér, és nem nekem kell a nyakába varrnom a gyermekkori játékát. Várj rám, hamarosan itt leszek.

(Illés ki.)

Hetedik jelenet

(A színen: Juli, Csenge, Ádám, Endre, Iringó. Statiszták be, kezükben pezsgővel.)

Csenge: Juli, nem hiszed el! Bevált, az Egykori Kincsek Megőrzője újra a helyén!

Endre: Karácsony este van, mindenki ünnepelni fog!

(Juli csendesen mosolyog, tudja, hogy valójában miért került vissza a Megőrző.)

Ádám: Hozzátok a pezsgőspoharakat, mindjárt elkezdődik a tűzijáték!

(Mindenkinek pezsgőt tölt a poharakba, Csenge leül Juli mellé.)

Csenge: Végül mi történt Solvocztyval?

Juli: Nem jött el, de – őszintén – lehet, már nem is bánom annyira.

Csenge: Ez a beszéd, Solvoczty Gergő egy ábránd volt, akire tíz év múlva úgy fogsz emlékezni, mint a fiúra, aki egyszer tetszett, de közben ott ül melletted a Valódi. Na, gyere ünnepelni! Kezdődik a tűzijáték, no meg az ajándékozás!

(A tűzijáték jellegzetes hangjai csendülnek fel.)

Iringó: Gyertek, kezdődik!

(Mindenki az ablakhoz rohan és básméskodik. Juli marad bent egyedül, elvesz egy pohár pezsgőt, és csendben várakozik. Illés be, kezében a macival.)

Juli: „Régóta várok rád.

Illés: Elkéstem. De most itt vagyok.

Juli: Igen, most itt vagy. De tudod, a várakozást nem olyan könnyű abbahagyni.

Illés: Elmenjek?

Juli: Ne! Maradj! Veled egészen más várni rád.”*

(Illés szelíden Juli felé tolja a macit.)

Illés: Köszönöm, Juli, hogy tartod bennem a reményt...

Juli: Én pedig köszönöm neked, hogy rávétél arra, higgyek a karácsonyban.

(Vége.)

*Az idézet Schein Gábor Várakozás című versének szövege.

Erdélyi születésű magyar író, műfordító		Földrészünk	Norvég és magyar autójel	Kavarás eleje!	Spanyol női név	Eltérő	Faipari segéd	Az átmérő jele	Kettős földrés	... és est, Arany János verse	Mérgező kémiai elem		Az író kötet
Az író kisregénye												Kiló	
												Fogával órl	
Esés magasról								Mely irányba?					
								Magyar érs-ek, hadvezér					
Argon vegyjele			Karantén										
			Keret										
A hegy leve, szeszes ital				Zorro jele		Halotti lakoma				Mennyei			
				Megmutató		Kiló				A Loire szakasza!			
Drágakő fajta					Teherautó							Tonna	
					Gléda							Idegen női név	
Férfi név						Debreceni focicsapat					Tiltás		
						Méter					Nem dolgozó méh		
Határozott névelő		Pontos időmérő								Féltucat			
		Női név								Tantál vegyjele			
Kanna része!			Takar, a szélein!			Téli sport			Cselekedet				
			Órahang			Portugál autójel			Belgium és Málta autójel				
Dal					3,14			Haver vagy szerzetes					
					Origó			Olasz férfinév					
Búzát vágó						Tagadás				Az orrához			
						Mezőőr				Teszt			
Hordó-mérték					Kanada sportjele				Foszfor vegyjele		Jegyzetel		
					Az író kötet				Lendület		Nagyon szeret		
				Ókori állam volt Ázsiában									Apró, szemcsés anyag
				Forr			Csúcs				Lap vége!		
							Magad				Éneklő szó		
				Nagy főzőedény			Szalonnát főző						
							Ezer!						

Barót piaca Erdővidéken – Orbán Balázs, 1864 / Fekete Zsolt, 2007

A Budvár – Orbán Balázs, 1864 / Fekete Zsolt, 2004

FEKETE ZSOLT: **Az idő fényképe** – Orbán Balázs és Veress Ferenc nyomán, Méry Ratio Kiadó, 2010
Orbán Balázs fotográfiái a Román Állami Levéltár Maros megyei fiókjában található.

Cimbora

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2016-2017-es tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimbora ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

• KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •

• érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon •

• írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimbora.net